HE 260/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia sekä ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia muutettaisiin siten, että ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa laajennettaisiin opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvilla tiedoilla sekä tiedoilla muusta ammatillisesta koulutuksesta. Lisäksi lakia muutettaisiin niiltä osin, kuin se on tarpeellista lain harmonisoimiseksi Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen kanssa.

Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin lisättäisiin tiedonsaantioikeus henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Oikeus saada tieto olisi koulutuksen järjestäjällä sekä työpaikalla järjestettävän koulutuksen vastuullisella työpaikkaohjaajalla ja osaamisen arvioijana toimivalla työelämän edustajalla.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2019.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....1
SISÄLLYS....2
YLEISPERUSTELUT....3
1 NYKYTILA....3
1.1 Lainsäädäntö....3
Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä....3
Laki ammatillisesta koulutuksesta....4
Henkilötietolaki....9
Henkilötietojen suojan säädöspohjassa tapahtuvat muutokset....11
1.2 Nykytilan arviointi....11
Tietosuoja-asetus....11
Henkilökohtaistaminen käytännössä....19
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET....20
2.1 Tietosuoja-asetuksen edellyttämät muutokset valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin....20
2.2 Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain tietosisällön laajentaminen....20
Henkilökohtaistamiseen liittyvien tietojen tallentaminen....20
Muuhun ammatilliseen koulutukseen liittyvien tietojen tallentaminen....22
2.3 Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudet säännökset tietojensaannista....22
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET....23
3.1 Taloudelliset vaikutukset....23
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan....23
3.3 Ympäristövaikutukset....26
3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset....26
4 ASIAN VALMISTELU....28
4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto....28
4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen....28
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ....29
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT....30
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT....30
1.1 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä....30
1.2 Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamiseksi....43
2 VOIMAANTULO....45
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS....45
LAKIEHDOTUKSET....51
1. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta....51
2. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 §:n muuttamisesta....58
LIITE....59
RINNAKKAISTEKSTIT....59
1. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta....59
2. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 §:n muuttamisesta....71

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) tuli voimaan 1.1.2018. Laki mahdollisti tietojen luovuttamisen kootusti yksilön omaan käyttöön sekä niille viranomaisille, joilla on laissa säädetty oikeus saada tietoja. Laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä ei säädetä tiedonsaantioikeuksista, vaan niistä säädetään eri substanssilaeissa. Lain ja erityisesti niin kutsutun KOSKI-palvelun kehittämistä on ollut tarkoitus jatkaa edelleen muun muassa laajentamalla palvelun tietosisältöä.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettu laki sisältää useita eri rekistereitä. Lain 1 luvussa säädetään oppijanumerorekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus. Oppijanumerorekisteriä käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa laissa tarkoitettuja tietoja.

Lain 2 luvussa säädetään perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarantoon tallennetaan perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja, joita henkilö tarvitsee hakeutuessaan koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä hakiessaan koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Tietovarantoon tallennetaan lisäksi tietoja, joita tarvitaan myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen rahoitusta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tietovarannon rekisterinpitäjinä ja Opetushallitus teknisenä ylläpitäjänä. Lain 5 §:n mukaan tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä toimii Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Opetushallitus vastaa myös tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä ja virheettömyydestä. Rekisterinpitäjän on huolehdittava, että tallennettavat tiedot ovat ajantasaisia.

Lain 10 §:n mukaan tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa: 1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään; 2) Koulutusrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja; 3) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun yksilöidyn suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 3 luvussa säädetään ylioppilastutkintorekisteristä. Lain 13 §:n mukaan ylioppilastutkintorekisteriä pitää ylioppilastutkintolautakunta. Lain 4 luvussa säädetään opiskelijavalintarekisteristä. Opiskelijavalintarekisteriä pitää Opetushallitus lain 18 §:n perusteella.

Lain 5 luvussa säädetään korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Lain 24 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luo-

vutusta varten. Tietovarannon tekninen ylläpitäjä vastaa tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä. Teknisellä ylläpitäjällä ei ole oikeutta määrätä tietovarannossa säilytettävistä tiedoista eikä luovuttaa niitä, ellei laissa toisin säädetä. Korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta ja vastaavat järjestelmään tallentamiensa tietojen sisällöstä ja virheettömyydestä.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 6 luvussa säädetään opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta. Palvelun kautta henkilö voi katsoa ja käyttää laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä omia tietojaan. Luovutuspalvelua käytetään myös tietojen luovuttamiseen viranomaisille. Henkilö voi palvelussa lisäksi antaa suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen palvelun avulla muille tahoille. Palvelun kautta tapahtuvasta tietojen luovutuksesta vastaa Opetushallitus.

Lain 28 §:n mukaan Opetushallitus ylläpitää opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelua, jolla tässä laissa mainituissa rekistereissä ja tietovarannoissa olevia henkilön tietoja yhdistetään ja tarjotaan keskitetysti hänen itsensä nähtäväksi ja käytettäväksi sekä luovutetaan tietojen saamiseen oikeutetuille.

Lain 30 §:n mukaan Opetushallitus vastaa palvelun ylläpitäjänä palvelun yleisestä toiminnasta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisesta. Opetushallitus vastaa palvelun kautta tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisen edellytysten tutkimisesta. Opetushallitus vastaa palvelun käytettävyydestä ja suojaamisesta ja kerää lokitietoa palvelun käytöstä. Lokitiedoista muodostuu lokitietorekisteri, jonka rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus. Opetushallitus on velvollinen ilmoittamaan rekisterinpitäjille teknisen käyttöyhteyden avaamisesta.

Laki ammatillisesta koulutuksesta

Henkilökohtaistaminen ja muut yksilölliset suunnitelmat ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaan tuloa

Ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) voimaan tuloa 1.1.2018 henkilökohtaistamisesta puhuttiin vain ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisten **näyttötutkintojen** yhteydessä. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä oli vastata näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta sekä näihin liittyvästä ohjauksesta. Säännös koski näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Henkilökohtaistamisella tarkoitettiin näyttötutkinnon suorittajan ja näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa olevan opiskelijan valmistavaan koulutukseen osallistumisen, tutkintotilaisuuksien sekä ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimien asiakaslähtöistä suunnittelua ja toteutusta. Koulutuksen järjestäjän tuli tehdä henkilökohtaistamisen aikana yhteistyötä hakeutujan tai tutkinnon suorittajan lisäksi myös näyttötutkinnon järjestäjän, työelämän edustajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Henkilökohtaistamisessa noudatettiin aina Opetushallituksen määräämiä tutkintojen perusteita.

Koulutuksen tai näyttötutkinnon järjestäjä laati yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa *henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan*, johon koottiin hakeutumiseen, tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen ja tutkinnon suorittamiseen liittyvät tiedot. Asetuksella oli säädetty henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan vähimmäissisällöstä.

Osana henkilökohtaistamista selvitettiin näyttötutkinnon suorittajan aiemmin hankittu osaaminen hakeutujan esittämien asiakirjojen ja muun hakeutujan antaman selvitykseen perusteella.

Aiemmin hankitun osaamisen perusteella koulutuksen järjestäjä arvioi yhdessä hakeutujan kanssa tälle soveltuvan tutkinnon. Lisäksi koulutuksen järjestäjä arvioi, miltä osin dokumenttien pohjalta voitiin tehdä esitys osaamisen tunnustamiseksi, miltä osin henkilö voitiin ohjata suoraan tutkintotilaisuuteen ja miltä osin hänet ohjattiin tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa ei puhuttu henkilökohtaistamisesta, mutta laissa ammatillisesta peruskoulutuksesta säädettiin kuitenkin opiskelijan *henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta*. Koulutuksen järjestäjän tuli laatia yhdessä opiskelijan kanssa opiskelijan yksilöllisiin tavoitteisiin ja valintoihin perustuva henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota päivitettiin opiskelun aikana. Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjattiin kaikki opiskelun kannalta keskeiset seikat. Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määriteltiin muun muassa opiskelijan yksilölliset valinnat, opintojen suorittamistavat ja ajoitus, opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä työssäoppimisen paikat ja ammattiosaamisen näytöt. Asiakirjan sisällöstä ei kuitenkaan ollut tarkempia säännöksiä.

Toisin kuin näyttötutkintojärjestelmässä, aiemmin hankittu osaaminen tunnistettiin ja tunnustetiin vain opiskelijan hakemuksesta. Hakemuksen yhteydessä opiskelijan tuli esittää osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edellyttämä selvitys. Koulutuksen järjestäjä päätti opetussuunnitelmassaan tarkemmista osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menettelytavoista.

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijan oppisopimukseen tuli liittää *opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma*, josta ilmenevät:1) suoritettava tutkinto, noudatettava tutkinnon peruste sekä tutkinnon laajuus tai muun kuin tutkintotavoitteisen koulutuksen tavoitteet, 2) keskeiset työtehtävät, 3) koulutukseen sisältyvä tietopuolinen opetus, 4) tietopuolisten opintojen ajoittuminen koulutusajalle, 5) vastuulliset kouluttajat sekä 6) muut opintojen järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat. Opiskeluohjelmassa oli otettava huomioon ja luettava hyväksi opiskelijan aikaisempi koulutus ja työkokemus. Opiskeluohjelman laativat yhdessä opiskelija, työnantaja ja koulutuksen järjestäjä siten, että se oli liitettävissä oppisopimukseen sopimusta hyväksyttäessä.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus voitiin antaa erityisopetuksena oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi. Erityisopetuksella tarkoitettiin opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Koulutuksen järjestäjä päätti opiskelijan opetuksen järjestämisestä erityisopetuksena. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tuli laatia erityisopetuksen toteuttamiseksi opiskelijalle *henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma*, jota päivitettiin tarvittaessa. Suunnitelmasta tuli ilmetä päätös tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden taikka osaamisen arvioinnin mukauttamisesta. Lisäksi suunnitelman tuli sisältää opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, josta ilmeni, miten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita taikka osaamisen arviointia on mukautettu sekä tiedot erityisopetuksen järjestämiseen liittyvästä pedagogisesta tuesta sekä erityisistä opetus- ja opiskelujärjestelyistä. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tuli kuulla ennen edellä mainituista asioista päättämistä ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman vahvistamista.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja päivittäminen uudessa ammatillisessa koulutuksessa

Henkilökohtaistamisesta ja henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta (HOKS) säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 5 luvussa. Lain 44 §:n mukaan koulutuk-

sen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittymistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot.

Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tavoitteiden sekä tunnistetun aiemmin hankitun osaamisen perusteella, suorittaako opiskelija koko tutkinnon vai tutkinnon osan tai osia, ellei tästä ole päätetty lain 43 §:ssä säädetyn mukaisesti. Työvoimakoulutuksessa päätöksen siitä, mitä opiskelija suorittaa ja opiskelee, tekee työvoimahallinto, käytännössä yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa. Henkilökohtaistamista koskevia pykäliä sovelletaan myös, kun opiskelija hankkii osaamista työpaikalla oppisopimuskoulutukseen perustuvassa koulutuksessa tai koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa.

Lain 45 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työ- ja elinkeinoviranomaisen edustaja. Lisäksi koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä toimivat tahot osallistuvat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen siltä osin, kun suunnitelman mukainen osaamisen hankkiminen tai osoittaminen taikka ohjaus- ja tukitoimet perustuvat lain 30 §:ssä tarkoitettuun koulutuksen hankkimiseen taikka muuhun koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, lukiokoulutuksen järjestäjän tai muiden toimijoiden kanssa.

Lain 45 §:n 4 momentin mukaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja sen muutokset hyväksyvät koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä edellä mainitut tahot siltä osin, kun ne osallistuvat suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Alaikäisen opiskelijan huoltajalla tai laillisella edustajalla tulee olla mahdollisuus osallistua opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 46 § velvoittaa koulutuksen järjestäjän selvittämään ja tunnistamaan opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Lain 47 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Osaamisen tunnistamista ja tunnustamista on kuvattu tarkemmin jäljempänä tässä luvussa.

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on lain 48 §:n mukaan suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet, seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä sekä tarvittaessa suunnitella lain 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot, lain 64 §:ssä tarkoitettu erityinen tuki ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä lain 66 §:ssä tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen. Ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain. Lain 48 §:ssä opiskelijasta säädettyä sovelletaan myös oppisopimuskoulutukseen hakijaan.

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on myös suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen. Tästä säädetään lain 49 §:ssä. Ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman sisältö

Ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (673/2017) 9 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä merkitsee opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ainakin seuraavat tiedot:

1) suoritettava tutkinto tai valmentava koulutus taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus, noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet, mahdollinen suoritettava osaamisala sekä suoritettavat tutkinnon tai koulutuksen osat;

2) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on sisällyttänyt osaksi opiskelijan tutkintoa osaamisen tunnustamisen perusteella;

3) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on toimittanut nimeämilleen osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten;

4) muu kuin 2 ja 3 kohtaan sisältyvä opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, joka liittyy suoritettavaan tutkintoon tai valmentavaan koulutukseen;

5) mahdollinen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 66 §:n mukainen ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen;

6) tutkintokoulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve;

7) opiskelijan mahdollisesti tarvitsema ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitettu ohjaus ja tuki;

8) opiskelijalle mahdollisesti tarjottavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen sisältö;

9) opiskelijalle tarvittaessa järjestettävät ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot;

10) näyttöjen ajankohdat ja sisällöt, näyttöympäristöt sekä näytön järjestäjä, jos se on joku muu koulutuksen järjestäjä;

11) vastaavat tiedot muusta osaamisen osoittamisesta sekä erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mukainen osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja yksilöllinen osaamisen arviointi;

12) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat; sekä

13) opiskelijalle laadittava urasuunnitelma.

Jos opiskelija osallistuu tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään edellä mainittujen tietojen lisäksi:

1) tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen tavoitteet, sisällöt, opetus ja muut osaamisen hankkimisen tavat ja ajoittuminen; sekä

2) edellä 8 kohdassa tarkoitetun erityisen tuen tarpeen mukaiset toimenpiteet tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen aikana.

Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään edellä olevissa luetteloissa mainittujen tietojen lisäksi:

1) opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja;

2) edellä 1 kohdassa tarkoitetun työpaikkaohjaajan ja opettajan tai muun koulutuksen järjestäjän edustajan lisäksi oppisopimuskoulutusta hankkineen koulutuksen järjestäjän edustaja, jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella;

3) keskeiset työtehtävät työpaikalla tutkinnon perusteiden ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisen osaamisen hankkimiseksi;

4) koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen ajoittuminen; sekä

5) oppisopimuskoulutuksessa osaamisen hankkimisen ajoittuminen koulutuksen järjestäjän osoittamissa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen sekä työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen osalta.

Edellä ensimmäisen luettelon 1—7 kohdassa tarkoitetut tiedot tulee olla merkittynä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitelmaa hyväksyttäessä. Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, tulee henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa olla suunnitelmaa hyväksyttäessä merkittynä lisäksi ensimmäisen luettelon 10 kohdassa sekä viimeisimmän luettelon 1—5 kohdassa tarkoitetut tiedot. Valinnaiset tutkinnon osat voidaan kuitenkin oppisopimuskoulutusta lukuun ottamatta merkitä henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan myös suunnitelmaa päivitettäessä.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 46 § velvoittaa koulutuksen järjestäjän selvittämään ja tunnistamaan opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Lain 47 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Osaamisen tunnustaminen tehdään lain 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta säädetään tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista.

Aiemmin hankitun osaamisen arvioinnissa sovelletaan, mitä lain 53 §:n 1—3 momentissa säädetään osaamisen arvioinnista, 54 §:ssä osaamisen arvioijista, 55 §:ssä arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta sekä 56 §:ssä arvosanan korottamisesta. Poiketen siitä, mitä lain 54 §:n 1 momentissa säädetään, osaamisen arvioijina toimii kuitenkin kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa, jos aiemmin hankittua osaamista arvioidaan ilman näyttöön osallistumista. Jos aiemmin hankittua osaamista tunnustetaan ilman osaamisen arviointia, sovelletaan ainoastaan, mitä lain 56 §:ssä säädetään arvosanan korottamisesta. Opetushallitus voi määrätä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteista sekä arvosanojen muuntamisesta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee tunnustaa ne opiskelijan suorittamat voimassa olevien ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaiset tutkinnon osat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä lukio-opinnot, korkeakouluopinnot tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimat ja todentamat opinnot, jotka voidaan sisällyttää osaksi suoritettavaa tutkintoa siten kuin tutkinnon muodostumisesta pakollisten tutkinnon osien osalta tutkinnon perusteissa määrätään ja mitä valinnaisten tutkinnon osien osalta tutkinnon perusteissa mahdollistetaan ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitaan.

Jos opiskelija on suorittanut muita kuin mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tutkintoja, tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita taikka niitä sisällöllisesti vastaavia lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja, koulutuksen järjestäjä toimittaa niistä tiedon ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetuille osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten. Arvioijat arvioivat, onko edellä mainittu todennettu osaaminen ajantasaista ja miltä osin se vastaa suoritettavan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Niiltä osin kun todennettu osaaminen vastaa suoritettavan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, arvioijien tulee tunnustaa osaaminen.

Jos opiskelijalla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen tai muiden selvitysten perusteella muuta kuin asetuksen 10 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua osaamista, jonka perusteella tutkinto, tutkinnon osa tai yhteisten tutkinnon osien osa-alue on mahdollista suorittaa ilman osaamisen hankkimista, koulutuksen järjestäjän tulee ohjata opiskelija osoittamaan osaamisensa. Osaaminen osoitetaan vain siltä osin, kuin sitä ei ole aiemmin arvioitu ja todennettu.

Henkilötietolaki

Henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietolaissa (532/1999). Henkilötietolain 2 §:n 1 momentin mukaan henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava, mitä henkilötietolaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Henkilötietolain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä sekä edistää hyvän tietojenkäsittelytavan kehittämistä ja noudattamista. Henkilötietolain 3 §:ssä säädetään keskeisistä henkilötietoihin ja niiden käsittelyyn liittyvistä määritelmistä. Sen mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi. Henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan henkilötietojen keräämistä, tallettamista, järjestämistä, käyttöä, siirtämistä, luovuttamista, säilyttämistä, muuttamista, yhdistämistä, suojaamista, poistamista, tuhoamista sekä muita henkilötietoihin kohdistuvia toimenpiteitä.

Henkilörekisterillä tarkoitetaan henkilötietolaissa sen 3 §:n 3 kohdan mukaan käyttötarkoituksensa vuoksi yhteenkuuluvista merkinnöistä muodostuvaa henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, jota käsitellään osin tai kokonaan automaattisen tietojenkäsittelyn avulla taikka joka on järjestetty kortistoksi, luetteloksi tai muulla näihin verrattavalla tavalla siten, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot voidaan löytää helposti ja ilman kohtuuttomia kustannuksia. Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan yhtä tai useampaa henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty. Rekisteröidyllä tarkoitetaan henkilöä, jota henkilötieto koskee.

Henkilötietolaissa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista yleisistä periaatteista. Näitä ovat muun muassa huolellisuusvelvoite henkilötietojen käsittelyssä (5 §), henkilötietojen käsittelyn suunnittelun periaate (6 §) sekä käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate (7 §). Käsittelyn suunnittelun periaatteen mukaisesti henkilötietojen käsittelyn tulee olla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä se, mistä henkilötiedot säännönmukaisesti hankitaan ja mihin niitä säännönmukaisesti luovutetaan, on määriteltävä ennen henkilötietojen keräämistä tai muodostamista henkilörekisteriksi. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus tulee määritellä siten, että siitä ilmenee, minkälaisten rekisterinpitäjän tehtävien hoitamiseksi henkilötietoja käsitellään. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaisesti henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteensopimaton 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa. Lain 8 §:ssä säädetään henkilötietojen käsittelyn yleisistä edellytyksistä. Henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan jollakin pykälän 1 momentin mukaisella perusteella, esimerkiksi jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta. Oikeudesta saada tieto ja muusta henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä on voimassa, mitä viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta säädetään.

Lain 9 §:n mukaan käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia (*tarpeellisuusvaatimus)*. Rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä (*virheettömyysvaatimus*).

Arkaluonteisten tietojen käsittely on 11 §:n mukaan lähtökohtaisesti kielletty. Arkaluonteisina tietoina pidetään henkilötietoja, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan 1) rotua tai etnistä alkuperää 2) henkilön yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista vakaumusta tai ammattiliittoon kuulumista, 3) rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta, 4) henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia, 5) henkilön seksuaalista suuntautumista tai käyttäytymistä taikka 6) henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia. Poikkeukset arkaluonteisten tietojen käsittelykiellosta säädetään lain 12 §:ssä.

Henkilötunnuksen käsittelyn edellytyksistä säädetään 13 §:ssä. Henkilötunnusta saa käsitellä rekisteröidyn yksiselitteisesti antamalla suostumuksella tai, jos käsittelystä säädetään laissa. Lisäksi henkilötunnusta saa käsitellä, jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää muun muassa laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi tai rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi.

Henkilötietojen käsittelystä erityisiä tarkoituksia, kuten tutkimus- ja tilastotarkoituksia varten, säädetään erikseen henkilötietolain 4 luvussa. Rekisteröityä on informoitava häntä koskevien tietojen käsittelystä henkilötietolain 24—25 §:n mukaisesti ja hänellä on omia tietojaan kos-

keva tarkastusoikeus (26—28 §). Rekisteröidyllä on oikeus kieltää rekisterinpitäjää käsittelemästä häntä itseään koskevia tietoja suoramainontaa, etämyyntiä ja muuta suoramarkkinointia varten (30 §). Lain 32 §:n mukaan rekisterinpitäjän on varmistettava tietoturvallisuus, ja 33 §:ssä säädetään tietojenkäsittelijän vaitiolovelvollisuudesta.

Lain 34 §:n mukaan rekisterinpitäjän kannalta tarpeeton henkilörekisteri on hävitettävä, jollei siihen talletettuja tietoja ole erikseen säädetty tai määrätty säilytettäviksi tai jollei rekisteriä siirretä 35 §:ssä tarkoitetulla tavalla arkistoon.

Henkilötietojen suojan säädöspohjassa tapahtuvat muutokset

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 679/2016 (jäljempänä tietosuoja-asetus) tuli voimaan 24 päivänä toukokuuta 2016. Tietosuoja-asetus tuli suoraan sovellettavaksi jäsenvaltioissa 25 päivänä toukokuuta 2018. Se kumosi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY, joka on pantu Suomessa täytäntöön henkilötietolailla.

Hallituksen esityksessä tietosuojalaiksi (HE 9/2018 vp) on ehdotettu, että henkilötietolaki kumottaisiin ja säädettäisiin uusi henkilötietojen suojaa koskeva yleislaki. Uusi tietosuojalaki täsmentäisi ja täydentäisi tietosuoja-asetusta sen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Eduskunta hyväksyi 13 päivänä marraskuuta 2018 hallituksen esityksessä esitetyn uuden tietosuojalain ja siihen liittyvät muut lait hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti muutettuna. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) jäisi tietosuojalakiesityksen perusteella yleislakina voimaan.

1.2 Nykytilan arviointi

Tietosuoja-asetus

Tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki soveltuisivat myös valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa tarkoitettuihin rekistereihin sisältyvien henkilötietojen käsittelyyn. Muuttuva säädösympäristö edellyttää siten valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain tarkistamista ja harmonisoimista uuden säädöspohjan kanssa. Tässä osiossa arvioidaan voimassa olevan lain yhteensopivuutta tietosuoja-asetuksen kanssa sekä tietosuoja-asetuksesta johtuvia mahdollisia säännösmuutostarpeita.

Rekisterinpitäjä

Henkilötietolain mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan yhtä tai useampaa henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty. Henkilötietolaki ja henkilötietodirektiivi tunnustavat mahdollisuuden, että rekisterinpitäjiä voi olla useampia, mutta niissä ei aseteta erityisiä edellytyksiä rekisterinpitäjien keskinäiselle vastuunjaolle tai yhteiselle toiminnalle.

Tietosuoja-asetus tarkentaa voimassa olevia säännöksiä rekisterinpitäjistä ja niiden velvollisuuksista. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 alakohdassa määritellään rekisterinpitäjä. Asetuksen mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot; jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritel-

lään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

Tietosuoja-asetus tarkentaa rekisterinpitäjän velvollisuuksia. Tarkentuvat velvollisuudet liittyvät esimerkiksi yhteistyöhön valvontaviranomaisen kanssa (31 artikla), toimintaan tietosuojapoikkeusta koskevassa tilanteessa (33 artikla), rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen ja tätä koskeviin menettelyihin (12—22 artiklat) sekä velvollisuuteen osoittaa tietosuoja-asetuksen mukaisten velvoitteiden noudattaminen (24 artiklan 1 kohta). Kaikkia näistä velvoitteista ei voida yksiselitteisesti johtaa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetusta laista, joka sanamuotojen tasolla käsittelee rekisterinpidon käytäntöä ja suoritettavia toimenpiteitä. Erityisesti on huomattava, että tietosuoja-asetus korostaa selkeää vastuunjakoa suhteessa rekisteröidyn oikeuksiin: vastuualueiden selkeä ja läpinäkyvä jakaminen edistää oikeuksien toteutumista.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa säädetään yhteisrekisterinpitäjistä ja vaatimuksista yhteisrekisterinpitäjyydelle. Tietosuoja-asetus edellyttää, että rekisterinpitäjien vastuut suhteessa rekisteröidyn oikeuksiin jaetaan selkeästi ja läpinäkyvästi. Tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa säädetään yhteisrekisterinpidosta, kun vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Yhteisrekisterinpitäjät määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen tietosuoja-asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, paitsi jos ja siltä osin, kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määritellään rekisterinpitäjien vastuualueet. Erityisesti järjestelyssä on määritettävä vastuut rekisteröityjen oikeuksien käytön sekä tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan tietojen toimittamista koskevien velvollisuuksien osalta.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 2 kohdan mukaan rekisterinpitäjien keskinäisestä järjestelystä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Järjestelyn keskeisten osien olisi oltava rekisteröidyn saatavilla. Velvollisuudet on tarpeen jakaa selkeästi niin, että vastuunjako edesauttaa oikeuksien toteutumista. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisen ei tulisi olla tulkintakysymys tai vaikeasti kansalaisen selvitettävä asia, vaan vastuullisen rekisterinpitäjän tulee ilmetä laista. Edelleen 26 artiklan 3 kohdassa säädetään siitä, että yhteisrekisterinpitäjien keskinäisen järjestelyn ehdoista riippumatta, rekisteröity voi käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan.

Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 79 perustelukappaleessa on lisäksi tarkennettu, että rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelu sekä rekisterinpitäjien velvollisuudet ja vastuut esimerkiksi valvontaviranomaisen suorittaman seurannan ja niiden toteuttamien toimenpiteiden yhteydessä edellyttävät, että asetuksessa säädetyt vastuualueet jaetaan selkeästi myös silloin, kun kyse on yhteisrekisterinpitäjistä.

Toisaalta on tarpeen säätää vastuullisesta toimijasta myös, jotta toimijat voivat tehokkaasti järjestää toimintansa niin, että ei ylläpidetä päällekkäisiä resursseja menettelyjen toteuttamiseksi. Erityisesti yhteisrekisterinpitäjien osalta on tärkeää, että toimijat voivat tosiasiassa ennakoida, miten tietosuoja-asetuksen vastuut, velvoitteet sekä rekisteröidyn oikeudet tullaan niiden välisessä yhteistyössä toteuttamaan. Kuitenkin 26 artiklan 1 kohdan perusteella on katsottava, että tämä rekisteröidyn subjektiivinen oikeus soveltuu vain siltä osin, kuin tehtävänjaosta ei ole säädetty laissa. Samoin oikeuksien käyttäminen suhteessa rekisterinpitäjään, jonka velvollisuudeksi tiettyä asiaa ei ole sovittu tai säädetty, tullee esille vain siinä tapauksessa, että lain tai sopimuksen mukaan vastuullinen rekisterinpitäjä ei toteuta yksilön oikeuksia yksilön pyynnöstä huolimatta.

Voimassa oleva laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä sisältää sääntelyä eri rekisterin ja tietovarantojen teknisistä ylläpitäjistä ja rekisterinpitäjistä. Nykytilan kuvauksen jaksossa on käsitelty voimassa olevan lain mukaisia vastuita ja niiden jakautumista rekisterinpitäjyydessä. Rekisterinpitäjyyttä käsitellään myös tietosuoja-asetuksen näkökulmasta valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 5, 18 ja 24 §:ien yksityiskohtaisissa perusteluissa. Tietosuoja-asetuksen voimaan tultua mainitut säännökset eivät terminologisesti ole enää kaikilta osin mahdollisia. Tietosuoja-asetus ei tunne teknistä ylläpitäjää. Mahdolliset roolit henkilötietojen käsittelyssä ovat rekisteripitäjä, yhteisrekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä. Muita käsitteitä ei suositella käytettävän kansallisessa lainsäädännössä. Lakia opinto- ja tutkintorekistereistä on tästä syystä tarpeellista täsmentää.

Voimassa olevassa laissa on tunnistettavissa kahdenlaisia malleja. Osassa rekistereistä on selkeä rekisterinpitäjä. Osassa rekistereistä vastuut ja velvollisuudet ovat jakautuneet kahdelle eri taholle. Lakiin sisältyvät säännökset oppijanumerorekisterin (3 §) sekä ylioppilastutkintorekisterin (13 §) rekisterinpitäjistä. Mainittuja säännöksiä ei katsota olevan tarpeen muuttaa rekisterinpitäjyyden osalta tietosuoja-asetuksen vuoksi, vaan rekisterinpitäjinä toimisivat jatkossakin Opetushallitus ja ylioppilastutkintolautakunta. Mainitut rekisterinpitäjät vastaisivat tietosuoja-asetuksen rekisterinpitäjille asettamista velvoitteista suoraan tietosuoja-asetuksen nojalla. Sen sijaan perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tietovarannon, opiskelijavalintarekisterin sekä korkeakoulujen valtakunnallista tietovarannon rekisterinpitäjyyttä koskevia säännöksiä on tarpeen muuttaa, jotta ne vastaisivat tietosuoja-asetuksen vaatimuksia.

Tietosuoja-asetus ja rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetus tarkentaa osin myös rekisteröidylle kuuluvia oikeuksia ja niiden toteuttamiseksi käytettäviä menettelyitä. Tietosuoja-asetukseen sisältyvät oikeudet voidaan toteuttaa tietosuoja-asetuksen nojalla ilman erillistä sääntelyä. Koska tiedon käsittely perustuu kansalliseen lainsäädäntöön, eivät kaikki tietosuoja-asetuksessa säädetyt rekisteröidyn oikeudet tule kuitenkaan sovellettavaksi. Sovellettaviksi eivät tule 14 artikla toimitettavista tiedoista, kun tietoja kerätään muulta kuin rekisteröidyltä, 17 artikla oikeudesta tietojen poistamiseen, 20 artikla oikeudesta siirtää tiedot järjestelmästä toiseen eikä 21 artiklassa säädetty oikeus vastustaa omien henkilötietojen käsittelyä. Näin ollen nämä rekisteröidyn oikeuksia käsittelevät artiklat eivät edellytä muutoksia valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin.

Käsittelyn lainmukaisuus

Laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä säädetyissä rekistereissä tarkoitettu tietojen käsittely on lakisääteistä, sillä käsittelystä säädetään ko. laissa. Jatkossa käsittelyn oikeusperusteet olisi johdettava tietosuoja-asetuksesta.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista ainoastaan, jos ja vain siltä osin, kuin vähintään yksi artiklassa säädetyistä edellytyksistä täyttyy. Nyt kyseessä olevassa laissa tarkoitettujen henkilötietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Lain valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tarkoitus on mahdollistaa opiskelu- ja tutkintotietojen käyttö sujuvasti ja turvallisesti jatkuvan oppimisen tukena. Rekisterit ovat olennaisia kansalaisille, kansallisen koulutusjärjestelmän toiminnalle ja muille viranomaisille, jotka tarvitsevat toiminnassaan kyseisiä tietoja. Tietosuoja-asetus tunnistaa yhteiskunnallisen tarpeen tietopalvelutoiminnalle. Viranomaisen tai julkishallinnon tuottaman tietopalvelun tarpeellisuutta on korostettu johdanto-osan 158 perustelukappaleessa. Perustelukappale käsittelee

pääasiassa käsittelyä arkistointitarkoituksiin, mutta se tunnistaa, että julkishallinnon toimijalla voi olla jäsenvaltion lainsäädännön nojalla palveluita, joilla on lakisääteinen velvoite hankkia, säilyttää ja välittää tietueita, joilla on pysyvää yleistä etua koskevaa merkitystä. Tällaisesta tietopalvelutoiminnan yhteydessä tehtävästä käsittelystä voidaan säätää kansallisesti ja käsittelyn oikeusperusteena olisi tällöin 6 artiklan 1 kohdan c alakohta.

Lisäksi on huomattava, että tietosuoja-asetus asettaa tarkemmat edellytykset erityisten henkilötietojen käsittelylle. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan sellaisten henkilötietojen käsittely, josta ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tai biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely, on lähtökohtaisesti kiellettyä.

Tietosuoja- asetuksen 9 artiklan 2 kohdassa säädetään kuitenkin poikkeuksista tähän pääsääntöön: g alakohdan mukaan käsittely on sallittua, jos se on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Tallennettavaan tietoon ei lähtökohtaisesti kuuluisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Voimassa olevan lain 19 §:n mukaan opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa hakijan ilmoituksen mukaisina ammatinvalintaan vaikuttavat terveystiedot. Säännöstä tarkennettaisiin yksityiskohtaisissa perusteluissa jäljemmin kuvatulla tavalla. Tietoihin voisi kuulua erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Käsittely olisi kuitenkin sallittua 9 artiklan 2 kohdan a ja g alakohtien nojalla.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen säännösten mukauttamiseksi, kun kyse on 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohdan käsittelyperusteesta. Tätä käsitellään tämän luvun *Kansallisen liikkumavaran käyttäminen* –jaksossa.

Edelleen 6 artiklan 3 kohdan mukaan 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan käsittelyperusteen muodostavan lainsäädännön on oltava yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden. Tässä laissa tarkoitettujen tietojen tallentamisen on katsottava olevan yleisen edun mukaista, koska tietojen tallentaminen palvelee ensisijaisesti kansalaisia yksilöinä. Tietojen tallentamisen avulla yksilöiden koulutukseen pääsy ja koulutuksen eteneminen sujuvoituvat. Samoin eri viranomaisten kanssa asiointi nopeutuu, kun esimerkiksi etuuksia koskevat tiedot saadaan sujuvasti, lakiin perustuen, palvelun kautta. Näin ollen yksilön ei tarvitse itse esimerkiksi toimittaa paperisia dokumentteja etuutta myöntävälle taholle, vaan tiedot kulkevat sujuvasti sähköisesti. Yksilön kannalta tietojen tallentamisessa ei ole merkittäviä tietoturvariskejä, ja lisäksi suurin osa rekistereihin tallennettavasta tiedoista on julkista tietoa. Salassa pidettäviä tietoja ei lähtökohtaisesti tallenneta eikä muutoinkaan tietoja, joiden tallentamisesta voisi olla haittaa yksilölle. Jäljempänä kuvatulla tavalla esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa vastuulliselle työpaikkaohjaajalle lain perusteella annettavaksi ehdotettu tieto henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta olisi pelkistetty. Arkaluontoisista seikoista, esimerkiksi tuen tarpeen sisällöstä, sovittaisiin keskustellen, eikä tietoja siirrettäisi eHOKS-palvelun kautta. Ehdotettavia säännöksiä on pidettävä oikeasuhtaisina tavoiteltuun päämäärään nähden, sillä tietoja tarvitaan joka tapauksessa viranomaisten toiminnassa eikä tietosisältöön lähtökohtaisesti kuuluisi salassa pidettäviä tietoja.

Tietovarantojen ja rekisterien käyttötarkoitukset ovat voimassa olevien säännösten perusteella moninaisia. Esimerkiksi voimassa olevan 4 §:n mukaan perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettuja perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta, lukiolaissa tarkoitettua koulutusta ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta koskevia tietoja käytetään henkilön hakeutuessa koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä henkilön hakiessa koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Säännöksessä viitataan koulutuksen järjestäjien tarvitsemiin tietoihin, kun ne toteuttavat viranomaistehtäväänsä esimerkiksi opiskelijaksi ottamista tehtäessä. Lisäksi tietoja tarvitaan koulutuksen aikana esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman tekemisessä ja opintojen suunnittelussa. Työelämällä taas viitataan jäljempänä käsiteltävään yksilön omasta aloitteesta tapahtuvaan tiedon käyttöön. Tietojen käyttö etuisuuksien hakemisessa perustuisi kyseisen etuuslajin lainsäädännössä säädettyyn tietojensaantioikeuteen.

Käsittelyperusteesta johtuvia rekisteröidyn oikeuksia käsitellään tämän esityksen 5, 18 sekä 24 §:ien osalta tarkemmin esityksen 5 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Suostumus

Tietosuoja-asetuksen mukaan suostumus on annettava selkeästi suostumusta ilmaisevalla toimella, kuten kirjallisella, mukaan lukien sähköisellä, tai suullisella lausumalla, josta käy ilmi rekisteröidyn vapaaehtoinen, yksilöity, tietoinen ja yksiselitteinen tahdonilmaisu, jolla hän hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn. Toimi voisi esimerkiksi olla se, että rekisteröity rastittaa ruudun vieraillessaan internetsivustolla, valitsee tietoyhteiskunnan palveluiden teknisiä asetuksia tai esittää minkä tahansa muun lausuman tai toimii tavalla, joka selkeästi osoittaa tässä yhteydessä, että hän hyväksyy henkilötietojensa käsittelyä koskevan ehdotuksen. Suostumusta ei sen vuoksi voida antaa vaikenemalla, valmiiksi rastitetuilla ruuduilla tai jättämällä jokin toimi toteuttamatta.

Suostumuksen on katettava kaikki käsittelytoimet, jotka toteutetaan samaa tarkoitusta tai samoja tarkoituksia varten. Jos käsittelyllä on useita tarkoituksia, suostumus on annettava kaikkia käsittelytarkoituksia varten. Jos rekisteröidyn on annettava suostumuksensa sähköisen pyynnön perusteella, pyynnön on oltava selkeä ja tiiviisti esitetty eikä se saa tarpeettomasti häiritä sen palvelun käyttöä, jota varten se annetaan.

Kun tietojenkäsittely perustuu rekisteröidyn suostumukseen, rekisterinpitäjän on voitava osoittaa, että rekisteröity on antanut suostumuksensa käsittelytoimiin. Suostumusta ei voida pitää vapaaehtoisesti annettuna, jos rekisteröidyllä ei ole todellista vapaan valinnan mahdollisuutta ja jos hän ei voi myöhemmin kieltäytyä suostumuksen antamisesta tai peruuttaa sitä ilman, että siitä aiheutuu hänelle haittaa.

Suostumusta on käytetty valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa perusteena antaa tietoja laissa säädetyistä tietovarannoista ja rekistereistä esimerkiksi silloin, kun yksilö haluaa omasta aloitteestaan käyttää tutkintotietoja esimerkiksi hakiessaan töitä. Tämän voidaan katsoa olevan tietosuoja-asetuksen soveltamisalan ulkopuolella, sillä 2 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan asetusta ei sovelleta henkilötietojen käsittelyyn, jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisessa toiminnassa. Tällöin tietojen näyttäminen rinnastuisi siihen, että henkilö näyttäisi paperiset tutkintotodistuksena potentiaaliselle työnantajalle tai lähettäisi ne tälle työhakemuksen liitteenä tai antaisi työnvälityspalvelun hyödyntää opintosuoritustietoja.

Voimassa olevan lain 29 §:ssä on myös tunnistettu mahdollisuus sille, että yksilö voi antaa viranomaiselle oikeuden tietoihin. Näissä tilanteissa on huomioitava lain toimeenpanossa, että suostumuksen on oltava tosiasiallisesti vapaaehtoinen. Tietosuoja-asetuksen mukaan, jotta voidaan varmistaa, että suostumus on annettu vapaaehtoisesti, suostumuksen ei pidä olla pätevä oikeudellinen peruste henkilötietojen käsittelylle sellaisessa erityistilanteessa, jossa rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on selkeä epäsuhta. Tämä koskee erityisesti tilannetta, jossa rekisterinpitäjänä on viranomainen ja jossa on sen vuoksi epätodennäköistä, että suostumus on annettu vapaaehtoisesti kaikissa kyseiseen tilanteeseen liittyvissä olosuhteissa. Kuitenkin, kuten yllä on todettu, tietosuoja-asetuksen johtolauseessa 32 todetaan, että tietoyhteiskunnan palveluiden teknisiä asetuksia valitessa suostumus voisi olla henkilötietojen käsittelyperuste. Näin ollen on katsottava, ettei suostumus suhteessa viranomaiseen ole aina mahdoton käsittelyperuste, vaan vain silloin, kun osapuolten välillä on selkeä epäsuhta. Tällaisen epäsuhdan voisi olettaa olevan käsillä silloin, kun viranomainen tekee rekisteröityä koskevan päätöksen, jonka lopputulos voi riippua henkilötiedoista ja johon voi sisältyä harkintaa.

Suostumuksen käyttämisestä käsittelyn oikeusperusteena säädetään valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 10 ja 29 §:ssä. Säännöksiä on tarpeen muuttaa siten, että niissä säädetty suostumus vastaisi tietosuoja-asetuksella säädettyä suostumusta.

Kansallisen liikkumavaran käyttäminen

Kun käsittelyperusteena käytetään mainittua 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtaa, voivat jäsenvaltiot tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä tietosuoja-asetuksen soveltamisen mukauttamiseksi. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi täsmällisempiä tietojenkäsittely- tai muita toimenpiteitä koskevia vaatimuksia, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely.

Edelleen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista koskien tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden yleisiä edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, asianomaisia rekisteröityjä, tahoja ja tarkoituksia, joihin tietoja voidaan luovuttaa, käyttötarkoitussidonnaisuutta, tietojen säilytysaikoja ja käsittelytoimia ja -menettelyjä. Jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä käytettäisiin kansallista liikkumavaraa seuraavissa asioissa:

Oppijanumerorekisterissä käytetään kansallista liikkumavaraa käsiteltävien tietojen tyyppien, asianomaisten rekisteröityjen, luovutustahojen ja -tarkoituksen sekä säilytysajan osalta. Oppijanumerorekisteriin tallennettaisiin oppijanumeron lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Rekisteröidyt tahot ovat yksilöitä, jotka ovat osallistuneet varhaiskasvatukseen, opetukseen, koulutukseen tai toimineet henkilökunnan jäsenenä varhaiskasvatuksessa. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon osalta säädetään lain 2 luvussa tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemmin käsiteltävien tietojen tyypeistä, tahoista joille tietoja voidaan luovuttaa, käyttötarkoituksesta, tietojen säilytyksestä sekä eräistä käsittelytoimista ja -menettelyistä.

Ylioppilastutkintorekisteristä säädetään lain 3 luvussa. Ylioppilastutkintorekisteriä koskevaan lukuun ehdotetaan vain terminologisia muutoksia. Ylioppilastutkintorekisterissä käytettäisiin kansallista liikkumavaraa käsiteltävien tietojen tyypin, luovutustahojen ja -tarkoituksen, käyttötarkoitussidonnaisuuden sekä tietojen säilytysaikojen osalta.

Opiskelijavalintarekisteristä säädetään lain 4 luvussa. Rekisterissä käytettäisiin kansallista liikkumavaraa käsiteltävien tietojen tyypin, luovutustahojen, käyttötarkoitussidonnaisuuden sekä tietojen säilytysajan osalta.

Lain 5 luvussa säädetään korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta, jonka osalta kansallista liikkumavaraa käytettäisiin käsiteltävien tietojen tyypin, luovutettavien tietojen ja luovutustahon, käyttötarkoitussidonnaisuuden sekä tietojen säilytysaikojen osalta.

Käyttötarkoitussidonnaisuus

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Kohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia ei 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti pidetä yhteensopimattomina alkuperäisten tarkoitusten kanssa.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaan, jos käsittely tapahtuu muuta kuin sitä tarkoitusta varten, jonka vuoksi tiedot on kerätty, eikä käsittely perustu esim. jäsenvaltion lainsäädäntöön, rekisterinpitäjän on otettava huomioon kohdassa luetellut seikat. Mikäli käyttötarkoitus muuttuu ja käsittely perustuu lakiin, on asiassa tehtävä välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuusarviointi.

Laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä säädetään eri rekistereistä ja eri tahojen velvollisuuksista tallentaa tietoa ko. rekistereihin. Laissa säädetään tietojen käyttötarkoituksista eri rekisterien osalta erikseen. Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitusta käsittelevää 23 §:ä on tarpeen täsmentää, jotta se vastaisi tietosuoja-asetuksen vaatimuksia. Tarkennus olisi vain tekninen, sillä tälläkin hetkellä rekisteriä on käytetty ainoastaan säädettyihin tarkoituksiin sekä opetustarkoitukseen. Kun tieto on tallennettu johonkin laissa säädetyistä rekistereistä, tietojen käyttötarkoitus rekistereissä ei muutu, vaan pysyy samana, säädettynä tarkoituksena. Muiden rekisterien ja tietovarantojen osalta säädettyjen käyttötarkoitusten katsotaan olevan riittävän täsmällisiä.

Lain mukaan rekistereistä voidaan luovuttaa tietoa tahoille, joilla on muussa laissa säädetty oikeus saada tieto tai joilla on laissa säädetyn tehtävän perusteella oikeus saada tieto. Siten 6 artiklan mukainen käsittelyperuste olisi luovuttamisen jälkeenkin se, että käsittely on 1 kohdan c alakohdan mukaan tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Lisäksi yksilö voi omasta aloitteestaan käyttää ja luovuttaa itseään koskevia tietoja ns. KOSKI-palvelussa. Asiaa käsitelty tarkemmin edellä osiossa *Suostumus*.

Koska käsittelyperuste ei muutu tallennettuja henkilötietoja käsiteltäessä, ei tässä esityksessä ole katsottu tarpeelliseksi tehdä välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuusarviota jäsenvaltion lainsäädännöstä.

Tietojen minimointi

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohta koskee tietojen minimointia. Henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten. Henkilötietojen tulee olla asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Tallennettavista henkilötiedoista säädetään laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä, eikä muita tietoja kerätä. Henkilötietojen käsittely on siten rajoitettu. Tarkoitukset, joihin tässä laissa tarkoitettuja henkilötietoja käytetään, on yksilöity tässä laissa tai muissa laeissa niiltä osin, kuin toisella viranomaisella tai muulla taholla on oikeus saada tietoja. Tämä ei siten edellytä muutoksia valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin.

Säilytyksen rajoittaminen

Säilytyksen rajoittamisesta säädetään tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa. Tältä osin erityislainsäädännössä käytettäisiin tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa tarkoitettua kansallista liikkumavaraa. Säännös on linjassa tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan kanssa, jonka mukaan tietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Tätä pidempään tietoja saa säilyttää, jos henkilötietoja käsitellään ainoastaan yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti edellyttäen, että asetuksessa vaaditut asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet on pantu käytäntöön rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi pseudonymisointi, jos mainitut tarkoitukset voidaan täyttää tällä tavoin.

Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään lain 3 §:n mukaan pysyvästi. Koska laissa tarkoitetuissa rekistereissä ja tietovarannoissa on runsaasti pysyvästi säilytettäviä tietoja, myös oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi. Lain 11, 16, 22 ja 27 §:ssä säädetään eräiden tietojen pysyvästä säilyttämisestä.

Oppijanumeroa on tarpeen käyttää oppijan yksilöimiseksi koko oppijan elämän ajan muun muassa jatkuvan oppimisen vuoksi. Henkilön kuolemankin jälkeen rekistereissä oleva tieto on arvokasta esimerkiksi tutkimuksen sekä koulutuksen arvioinnin ja seurannan kannalta. Lain 4 §:n mukaan perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettuja tietoja voidaan käyttää koulutuksen arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa. Tämän vuoksi tutkimuksen lähdeaineistona tai muusta syystä arvokkaat tiedot on säädetty säilytettävän pysyvästi.

Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 27 kohdan mukaan tietosuoja-asetusta ei sovelleta kuolleita henkilöitä koskeviin tietoihin. Jäsenvaltiot voivat säätää kuolleiden henkilöiden henkilötietojen käsittelyä koskevista säännöistä. Myöskään eduskunnan hyväksymässä hallituksen esityksessä tietosuojalaiksi ei ole ehdotettu säännöksiä kuolleita koskevien tietojen käsittelystä. Näin ollen on katsottava, että laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä voidaan säätää kuolleita henkilöitä koskevien tietojen pysyvästä säilyttämisestä esimerkiksi tutkimustarkoituksiin ja tilastollisiin tarkoituksiin.

Arkistolaitos on 4.10.2016 tehnyt päätöksen opetustoimen rekisterien ja valtakunnallisten tietojärjestelmien tietojen pysyvästä säilytyksestä ja säilytysmuodosta (AL/18800/07.01.01.03.01/2016). Päätöksellä arkistolaitos määräsi arkistolain (831/1994) 8 ja 11 §:n nojalla oppijanumerorekisterin, oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköisen tieto-

järjestelmän sekä opiskelijavalintarekisterin asiakirjatiedot pysyvästi säilytettäviksi yksinomaan sähköisessä muodossa.

Laissa valtakunnallisesta opinto- ja tutkintorekisteristä on säädetty tietojen pysyvästä säilytyksestä ja määräajan säilytettävien tietojen säilytysajoista edellä mainituissa säännöksissä. Näistä ainoastaan 11 §:ään on tarpeen tehdä lisäys henkilökohtaistamista koskevien tietojen osalta. Esitetty muutos ei poikkea em. päätöksen valmistelussa tehdyn arvonmäärityksen tuloksesta.

Kansallisarkisto päättää tietojen pysyvästä säilyttämisestä arkistolain (831/1994) 8 §:n nojalla, koska arkistolaitoksen tehtävät on siirretty sille 1.1.2017 alkaen (laki Kansallisarkistosta 1145/2016, 2 §). Arkistolaitoksen päätöksessä (AL/18800/07.01.01.03.01/2016) todetaan, että rekistereiden ja valtakunnallisten tietojärjestelmien tietojen ja asiakirjojen siirrosta ja siirtoajankohdasta pitkäaikaissäilytysjärjestelmään päätetään myöhemmin erikseen. Tietojen käsittely yleisen edun mukaista arkistointitarkoitusta sekä historiallista ja tieteellistä tutkimusta varten ei ole ristiriidassa niiden alkuperäisten käsittelyn perusteiden kanssa.

Henkilökohtaistaminen käytännössä

Ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaan tuloa ammatillisten näyttötutkintojen järjestäjät tekivät jo henkilökohtaistamista tai siihen verrattavaa opiskelijan opintojen ja hänen tarvitsemiensa ohjaus- ja tukitoimien yksilöllistä suunnittelua. Osalle nykyisistä koulutuksen järjestäjistä prosessi on kuitenkin erilainen kuin aiemmin. Parhaat lähtökohdat ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisen henkilökohtaistamisen toteuttamiseen on niillä koulutuksen järjestäjillä, jotka ovat järjestäneet aiemmin näyttötutkintoja.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät hyödyntävät HOKSien laadinnassa pääosin käytössään olevia sähköisiä opintohallintojärjestelmiä, tosin pieni osa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä laatii HOKSit vielä paperiversioina. Opintohallintojärjestelmiä on markkinoilla useita. Lakimuutoksen vuoksi useat ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat viimeisen vuoden aikana kehittäneet opintohallintojärjestelmien toimittajien kanssa järjestelmiä henkilökohtaistamisen sähköistämiseksi taikka kehittäneet sähköistä henkilökohtaistamista vastaamaan 1.1.2018 voimaan tullutta lainsäädäntöä. Opintohallintojärjestelmien kehitys on edennyt eritahtisesti eri koulutuksen järjestäjillä.

HOKS-tietojen siirtämisestä koulutuksen järjestäjältä toiselle ei ole säädetty. Jos opiskelija siirtyy koulutuksen järjestäjältä toiselle, opiskelijan opintoja koskevat tiedot ja suunnitelmat eivät siirry koulutuksen järjestäjältä toiselle, jollei opiskelija itse ole aktiivinen tietojen siirtämisessä. Tieto opiskelijan aiemmin hankkimasta osaamisesta liikkuu tällä hetkellä käytännössä paperidokumenttien kautta, esimerkiksi opintorekisteriotteella. Dokumentit eivät aina ole yksiselitteisiä. Koulutuksen järjestäjät kokevat, että opintorekisteriotteet eivät kerro riittävästi osaamisen sisällöstä. Osaamisen sisällön selvittäminen vaatii resursseja opettajilta ja ohjaajilta, jotka henkilökohtaistamista tekevät. Vaikka opiskelija antaisi suostumuksen omien tietojensa siirtämiseksi uudelle koulutuksen järjestäjälle, sähköiset opintohallintojärjestelmät eivät välttämättä ole keskenään yhteentoimivia niin, että tiedon siirron voisi toteuttaa järjestelmien välillä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien käytännöt henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnassa vaihtelevat opintohallintojärjestelmien erojen lisäksi esimerkiksi sen osalta, mitkä tahot henkilökohtaistamisprosessiin osallistuvat. Tietojen siirtämisen vaikeus hankaloittaa ja hidastaa opiskelijan siirtymävaiheita ja voi pahimmillaan pitkittää tarpeettomasti opiskeluaikaa.

Parasta osaamista -hankkeen keväällä 2018 ilmestyneen Rohkeasti uudistumaan! -selvityksen mukaan ammatillisen koulutuksen opetus- ja ohjaushenkilöstö kaipaa erityisesti tietoa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja HOKS-prosessin ohjaamisesta. Jos henkilökohtaistamisessa tarvittavia tietoja ei ole saatavilla, HOKS-prosessin laadukas toteuttaminen on hankalaa. Koulutuksen järjestäjät toivovat valtakunnallisista määräyksistä ja järjestelmistä tukea prosessien virtaviivaistamiseen ja automatisointiin mahdollisuuksien mukaan.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tietosuoja-asetuksen edellyttämät muutokset valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin

Tämän esityksen tavoitteena on harmonisoida laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä kokonaisuudessaan tietosuoja-asetuksen kanssa. Samoin huomioon otettaisiin henkilötietolain mahdollinen kumoutuminen sekä kansallinen tietosuojalaki (/), jota tullaan sen voimaan tultua soveltamaan rinnakkain tietosuoja-asetuksen kanssa. Esityksellä pyritään lisäksi varmistamaan, että tietosuoja-asetuksen tarkentamat edellytykset tietojen käsittelylle voidaan täyttää laissa säädetyssä toiminnassa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi säännöksiä koskien perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tietovarannon, opiskelijavalintarekisterin sekä korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjää. Voimassa olevan lain perusteella näiden rekistereiden osalta vastuut ja velvollisuudet ovat jakautuneet vähintään kahdelle taholle, esimerkiksi rekisterinpitäjälle ja tekniselle ylläpitäjälle. Tietosuoja-asetuksen näkökulmasta eri tahoilla on voimassa olevan lain mukaan selkeästi vastuita, jotka kuuluvat rekisterinpitäjille. Tämän perusteella rekisterinpitäjyyden muodoksi esitetään mainituissa rekistereissä yhteisrekisterinpitäjyyttä. Tämä edellyttää muutoksia lain 5, 18 ja 24 §:iin.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisterinpitäjän velvollisuuksien jakautumisesta yhteisrekisterinpitäjien kesken niiltä osin, kuin rekistereihin esitetään yhteisrekisterinpitäjyyttä. Velvollisuudet ehdotetaan jaettavaksi siten, että opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaavat tallentamiensa tietojen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä sekä tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista tietosuoja-asetuksessa säädetyistä vastuista ja velvollisuuksista.

Lisäksi lakiin ehdotetaan tietosuoja-asetuksesta johtuen joitakin täsmennyksiä esimerkiksi käytettyyn terminologiaan siten kuin osiossa Nykytilan arviointi on esitetty.

2.2 Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain tietosisällön laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon laajentamista henkilökohtaistamiseen liittyvillä sekä muun ammatillisen koulutuksen tiedoilla.

Henkilökohtaistamiseen liittyvien tietojen tallentaminen

Esityksen tavoitteena on laajentaa ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa henkilökohtaistamiseen liittyvien tietojen tallentamisella. Tietojen tallentamisesta säädettäisiin lain 9 §:ssä. Tämä yhtenäistäisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaista henkilökohtaistamisprosessia sekä henkilökohtaistamiseen liittyviä toimintamalleja ja toi-

mintatapoja sekä yhdenmukaistaisi edelleen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman sisältöä, mikä parantaisi opiskelijoiden yhdenvertaista kohtelua eri puolilla maata ja eri koulutuksen järjestäjillä. Lisäksi tavoitteena on helpottaa ammatillisen koulutuksen järjestäjien, työelämän ja opiskelijoiden työtä opiskelijoiden yksilöllisten opintopolkujen suunnittelussa, hyväksymisessä, toteuttamisessa, seurannassa ja päivittämisessä. Erityisenä tavoitteena on sujuvoittaa koulutuksen siirtymävaiheita varmistamalla se, että kaikkien opiskelijoiden HOKSissa on samat siirtymävaiheessa tarvittavat tiedot yhdenmukaisessa muodossa riippumatta siitä, missä opiskelija on aloittanut opintonsa. Lisäksi varmistettaisiin tietojen käytettävyys ja liikkuminen eri palvelujen ja eri tahojen välillä henkilötietojen suoja huomioon ottaen.

Käytännössä esityksen tavoite toteutettaisiin säätämällä koulutuksen järjestäjille velvollisuus tallentaa henkilökohtaisiin osaamisen kehittämissuunnitelmiin liittyvä tieto niiltä osin kuin tässä laissa tietosisällöstä säädettäisiin (jatkossa *eHOKS-tietosisältö*). Tiedot kerättäisiin ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon, josta säädetään valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 2 luvussa. Lisäksi kehitetään palvelu ko. tietojen hyödyntämiseksi. Koulutuksen järjestäjillä olisi velvollisuus tallentaa tietovarantoon ajanmukaiset tiedot HOKSeista niitä laadittaessa ja päivitettäessä.

eHOKS-tietosisällössä keskityttäisiin sellaiseen opiskelijan yksilölliseen opintopolkuun liittyvään tietoon, jota tarvitaan valtakunnallisella tasolla esim. silloin, kun opiskelija siirtyy koulutuksen järjestäjältä toiselle tai jatkaa opintoja opintojen keskeytymisen jälkeen taikka hankkii tai osoittaa osaamista työpaikalla. Kaikkea koulutuksen järjestäjän omissa opintohallintojärjestelmissä HOKSiin kirjaamaa tietoa ei siis toimitettaisi rekisteriin. Tällaista omissa opintohallintojärjestelmissä olevaa tietoa olisi esimerkiksi tieto siitä, missä luokkatilassa tai kenen opettajan opettamana osaamisen hankkiminen tapahtuisi.

Tarkoitus on, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät laatisivat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman edelleen omissa opintohallintojärjestelmissään. eHOKSin tiedon tuottaisi siis koulutuksen järjestäjä, joka on myös vastuussa siitä, että rekisterissä olevat tiedot ovat oikein ja ajan tasalla. Jos koulutuksen järjestäjällä ei ole sähköistä opintohallintojärjestelmää, siirtymävaiheessa tarvittavat tiedot voitaisiin syöttää suoraan eHOKS-palveluun.

Opetushallitus vastaisi tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten kuten tälläkin hetkellä. Koulutuksen järjestäjän opintohallintojärjestelmissä tuotetut tiedot siirtyisivät rekisteriin automaattisesti rajapintojen kautta. Opetushallitus vastaisi eHOKS-palvelusta, jolla tietoja voisi katsella ja välittää eteenpäin. Palvelu olisi käytettävissä ammatillisen koulutuksen järjestäjillä, opiskelijoilla sekä koulutuksen järjestäjien kanssa yhteistyötä tekevillä työpaikoilla.

Koulutuksen järjestäjä pääsisi palvelun kautta katsomaan omien opiskelijoidensa eHOKS-tietoja niiltä osin, kuin tiedot liittyvät koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen. Omalla opiskelijalla tarkoitetaan opiskelijaa, joka on koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi ottama ja jolla on sitä kautta opiskeluoikeus johonkin koulutuksen järjestäjän järjestämään tutkintoon tai muuhun ammatilliseen koulutukseen. Muutokset HOKSiin tehtäisiin aina koulutuksen järjestäjän omassa opintohallintojärjestelmässä, josta tiedot siirtyvät rajapintojen kautta tietovarantoon. Koulutuksen järjestäjä pääsisi lisäksi katsomaan oman opiskelijan aiempien HOKSien tietoja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla.

Opiskelija ja alaikäisen opiskelijan huoltaja pääsisivät eHOKS-palvelussa katsomaan opiskelijan eHOKS-tietoja. Jos opiskelija opiskelee samaan aikaan useammalla koulutuksen järjestäjällä, hän näkisi palvelun kautta kaikki omat eHOKS-tietonsa. Lisäksi hän näkisi aiemmat eHOKS-tiedot viiden vuoden ajan opintojen päättymisestä, kunnes tiedot poistettaisiin tietova-

rannosta. Lisäksi opiskelija voisi antaa esimerkiksi koulutuksen järjestäjälle, jonka koulutukseen hän on hakeutumassa, tai esimerkiksi mahdolliselle oppisopimustyöpaikalle suostumuksen katsella palvelussa aiemmin laadittuja eHOKS-tietosisältöjä.

Koulutuksen järjestäjien kanssa yhteistyötä tekevien työpaikkojen edustajat pääsisivät katsomaan eHOKS-palvelun kautta kaikkien niiden opiskelijoiden tietoja, jotka joko hankkivat osaamista tai osoittavat osaamistaan eli antavat näyttöjä kyseisessä työpaikassa riippumatta siitä, minkä koulutuksen järjestäjän opiskelijasta on kysymys. Työelämän edustaja näkisi opiskelijaa koskevat eHOKS-tiedot vain siltä osin, kuin ne liittyvät työpaikalla järjestettävään koulutukseen tai näyttöön. Siltä osin, kun opiskelijan eHOKS sisältäisi muuhun kuin työpaikalla tapahtuvaan osaamisen hankkimiseen tai osaamisen osoittamiseen liittyvää tietoa tai tieto ei muutoin olisi olennaista työpaikan toimijalle, työpaikan edustaja ei voisi sitä nähdä ilman opiskelijan suostumusta.

Muuhun ammatilliseen koulutukseen liittyvien tietojen tallentaminen

Esityksen tavoitteena on laajentaa laissa säädettyä ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa lisäksi siten, että se sisältäisi tiedot myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetusta muusta ammatillisesta koulutuksesta. Ammatillisena koulutuksena voidaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluviin tutkintoihin valmistavan tutkintokoulutuksen ja lain 7 §:ssä tarkoitettujen valmentavien koulutusten lisäksi järjestää ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen sekä ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin. Tietojen tallentamisesta säädettäisiin lain 9 §:ssä.

Tietojen tallentaminen hyödyttäisi yksilöä, kun yksilö näkisi ja voisi näyttää suorittamansa koulutuksen palvelun kautta esimerkiksi työnhaussa tai opintojen suunnittelussa. Tämä tukisi esimerkiksi työllistymistä sekä jatkuvaa oppimista. Lisäksi tietojen tallentaminen palvelisi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskemista ja myöntämistä, kun opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä perusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot löytyisivät tietovarannosta eikä tietoja tarvitsisi kerätä erillisellä tietojenkeruulla koulutuksen järjestäjiltä.

2.3 Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudet säännökset tietojensaannista

Esityksessä esitetään uutta tiedonsaantisäännöstä ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin. Koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus saada tieto opiskelijansa henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista eHOKS-palvelun kautta. Tämä olisi uusi oikeus. Tietosisältö olisi sellaista, jonka koulutuksen järjestäjä joka tapauksessa selvittäisi opiskelijan kanssa laatiessaan tälle henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa. Ehdotetun säännöksen perusteella koulutuksen järjestäjä saisi kyseiset laissa säädetyt tiedot suoraan eHOKS-palvelusta.

Toinen tarkennettavaksi esitetty tiedonsaantioikeus ei olisi uusi. Oikeus sisältyy jo voimassa oleviin säännöksiin, mutta ehdotettu säännös tarkentaisi voimassa olevia säännöksiä. Henkilöllä, joka toimisi opiskelijan vastuullisena työpaikkaohjaajana, olisi oikeus nähdä eHOKS-palvelusta tiedot työpaikalla osaamista hankkivan opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Samoin työelämän edustajalla, joka osallistuisi opiskelijan näytön arviointiin, olisi oikeus saada tieto opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Työelämän edustajilla ja työpaikkaohjaajilla olisi oikeus vain tietoon, joka on olennaista juuri kyseisessä näytössä, oppisopimuksessa tai koulutussopimuksessa.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset yrityksiin

eHOKS-palvelun käyttöönotto aiheuttaa liiketoiminnallisia kustannuksia opintohallintojärjestelmiä kehittäville yrityksille. Esitys vaatii järjestelmien kehittämistä, koska koulutuksen järjestäjän on siirrettävä eHOKS-tieto eHOKS-palveluun. Kustannuksia syntyy eHOKS-palvelun tiedonsiirron edellyttämien rajapintojen luomisesta ja ylläpitämisestä. Kustannukset ovat lähinnä kertaluonteisia investointeja. Järjestelmiä kehittävien yritysten ja koulutuksen järjestäjien välisiä sopimuksia on käsitelty jaksossa 3.2.

Vaikutukset valtionhallintoon

Esityksellä ei ole vaikutuksia valtiontalouden kehyksiin tai talousarvioon. Esityksessä esitetyt muutokset, erityisesti eHOKS-palvelun kehittämistyö ja ylläpito tapahtuvat kehyksen ja talousarvion mahdollistamissa rajoissa.

Vaikutukset kunnallishallintoon

Esityksellä ei ole suoria vaikutuksia kunnallishallintoon. Vuonna 2018 ammatillisen koulutuksen järjestäjistä 44, eli n. 25 % on kuntia tai kuntayhtymiä. Kunnat ja kuntayhtymät ovat isoja koulutuksen järjestäjiä ja opiskelijavuosivolyymistä noin kolme neljäsosaa kohdentuu kuntien tai kuntayhtymien järjestämään ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien toimintaan kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan jaksossa 3.2.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät

Esityksellä ja erityisesti ehdotetulla eHOKS-palvelulla olisi välittömiä vaikutuksia koulutuksen järjestäjien toimintaan. Esityksessä ehdotetaan uusiksi tallennettaviksi tiedoiksi eHOKS-tietoja sekä muuta ammatillista koulutusta koskevia tietoja. Koulutuksen järjestäjä kerää ja ylläpitää näitä tietoja omiin järjestelmiinsä jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla. Yhteisestä tietovarannosta löytyvät tiedot vähentäisivät olennaisesti koulutuksen järjestäjän työtä erityisesti siirtymävaiheissa. Rajapintojen tekniset muutokset voisivat aiheuttaa kertaluontoisia taloudellisia vaikutuksia niiltä osin, kun koulutuksen järjestäjän järjestelmistä siirretään uusia tietoja ja rajapintoja laajennetaan.

Muutosvaiheessa tietokantojen ja ohjausjärjestelmien akuutit päivittämiset ja päivittämisen vaatimat lisäresursoinnit nostaisivat lyhytaikaisesti koulutuksen järjestäjien kuluja. Siirrot rajapinnoilla, testaaminen ja yhteensopivuuden varmistaminen vaatisivat työtä lyhyellä aikavälillä. Keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä koulutuksen järjestäjien työmäärä vähenisi, kun osa HOKSien laatimisessa tarvittavista tiedoista olisi saatavissa eHOKS-palvelusta. Esityksellä ei ole kuitenkaan arvioitu olevan vähäistä suurempia taloudellisia vaikutuksia.

Taloudellisten kustannusten suuruus ammatillisen koulutuksen järjestäjille on pitkälti riippuvainen järjestelmätoimittajien teknologisesta valmiudesta sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjien sekä järjestelmätoimittajien välisten palvelusopimuksien sisällöistä. Suuri osa tietojärjestelmien tuottajien sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjien välisistä sopimuksista sisällyttää lakisääteiset muutokset tietojärjestelmiin osana ylläpitokustannuksia, jolloin koulutuk-

sen järjestäjälle ei muodostuisi kustannuksia esityksen vuoksi tai kustannusten määrä olisi vähäinen. Osa sopimuksista saattaa määrittää lakisääteisten muutosten edellyttämät lisätyöt tehtäväksi erillislaskutuksella, jolloin tietovarannon integroinnista syntyisi kustannuksia koulutuksen järjestäjälle. Tarkkaa tietoa sopimusten sisällöistä ei ole käytettävissä. Kustannusten määrään voi myös vaikuttaa koulutuksen järjestäjän tietojärjestelmän tekninen valmius sekä järjestettävän koulutuksen laajuus. Lisätöiden kustannukset eivät kuitenkaan lausuntopalautteenkaan perusteella aiheuttaisi kohtuutonta rasitusta koulutuksen järjestäjille. Arvioiden perusteena on käytetty tietojärjestelmien toimittajilta sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä saatuja tietoja.

Uusi tietosisältö ja eHOKS-palvelu eivät lähtökohtaisesti vähentäisi ammatillisen koulutuksen järjestäjien olemassa olevien rekisterien ja tietovarantojen määrää, vaan olemassa olevat tietovarannot ja rekisterit sekä niiden aiheuttamat ylläpito- ja kehittämiskustannukset säilyisivät koulutuksen järjestäjillä. Rekisterinpitäjien nykyisten rekistereiden tietosisältö on pääsääntöisesti laajempi, kuin mitä ehdotettu eHOKS-tietosisältö tietosuojaan liittyvien syiden vuoksi olisi, joten rekisterinpitäjien tulisi joka tapauksessa ylläpitää rekistereitään niiden tietojen osalta, jotka eivät kuuluisi uuden eHOKS-palvelun piiriin. eHOKS-palvelun avulla tietojen käyttöä ja luovuttamista voitaisiin kuitenkin sujuvoittaa, tehostaa ja automatisoida nykytilaan verrattuna. Tämän arvioidaan vähentävän tietovarantojen muiden integraatioiden toteuttamisratkaisujen ja toimintojen sekä ylläpito- ja kehittämistyön tarvetta ja määrää. Tämän arvioidaan tuottavan keskipitkällä aikavälillä kustannushyötyjä ammatillisen koulutuksen järjestäjille sekä muille viranomaisille.

Koulutuksen järjestäjien näkökulmasta henkilökohtaistamiseen liittyvä päällekkäinen hallinnollinen työ vähenisi, kun koulutuksen järjestäjät saavat käyttöönsä omille opiskelijoilleen aiemmin laadittujen eHOKSien ja muun ammatillisen koulutuksen tiedot. Koulutuksen järjestäjä voisi käyttää näitä aiempia koulutus- ja eHOKS-tietoja pohjana, kun se tekee opiskelijan uutta HOKSia. Koulutuksen järjestäjä joutuisi joka tapauksessa selvittämään ja kirjaamaan kyseiset tiedot HOKSiin, joten tietojen saaminen sujuvasti palvelun kautta vähentäisi koulutuksen järjestäjän hallinnollista taakkaa. Koulutuksen järjestäjien ei tarvitsisi tehdä jo kertaalleen tehtyä suunnittelua alusta alkaen uudelleen, jos opiskelijan tavoitteet eivät olisi merkittävästi muuttuneet. Lisäksi tarvittavan tiedon luotettavuus paranisi, kun tieto siirtyisi sähköisesti rajapintojen kautta, eikä sen siirtämiseen liity inhimillisen erehdyksen mahdollisuutta tai katkoja tiedonkulussa.

eHOKS-hankkeen yhteydessä laadittu henkilökohtaistamisprosessin ja -toimintamallin kuvaus sekä sähköisten järjestelmien laatimista varten tarkennettu HOKSin minimitietosisältö toimivat pohjana opintohallintojärjestelmien kehittämiselle ja koulutuksen järjestäjien omille henkilökohtaistamisprosesseille. Ne tukevat henkilökohtaistamiseen liittyvien toimintatapojen edelleen kehittämistä koulutuksen järjestäjän tasolla. Tämä yhtenäistää toimintatapoja ja varmistaa sen, että koulutuksen järjestäjien toiminnan laatu on tältä osin hyvällä tasolla valtakunnallisesti.

eHOKS-palvelun kehittäminen edistäisi koulutuksen toiminnan prosesseissa syntyvän ja hallinnoitavan tiedon yhteismitallistamista ja rakenteistamista. Tästä olisi välitöntä hyötyä koulutuksen järjestäjien toiminnalle. Opiskelijan kanssa tämän osaamisen hankkimista ja osoittamista suunnittelevan koulutuksen järjestäjän edustajan (opettaja, opinto-ohjaaja) työ helpottuisi, kun eHOKS-palvelun avulla koulutuksen järjestäjä saa tietoa opiskelijan mahdollisista aiemmista osaamisen hankkimisen ja osoittamisen suunnitelmista. Aiemmista tiedoista on merkittävää hyötyä myös opiskelijan urasuunnitelmista ja osaamisen hankkimisen tavoitteista keskusteltaessa, olemassa olevan osaamisen kartoittamisessa ja tuen tarpeen tunnistamisessa.

Koulutuksen järjestäjille tiedon yhtenäistämisestä syntyvä hyöty konkretisoituisi erityisesti opettajien, opinto-ohjaajien ja muun opetushenkilöstön työssä, kun HOKS-tietokenttiin järjestelmissä kirjattavat tiedot pystytään viestimään entistä selkeämmin ja yhtenäisemmin. Tällä tuetaan myös laajemmin opettajien ja opinto-ohjaajien tekemää henkilökohtaistamisen suunnittelutyötä. Pitkän aikavälin vaikutuksena ja hyötynä saavutettaisiin yhtenevät toimintamallit ja läpinäkyvyys. Kun toimintaprosessit ja järjestelmät saataisiin toimimaan yhteen, laatu paranee ja prosessit tehostuvat.

Opetushallitus

Esityksellä ja erityisesti ehdotetulla eHOKS-palvelulla olisi välittömiä vaikutuksia Opetushallituksen toimintaan. Opetushallitukselle eHOKS-tietojen sekä muun ammatillisen koulutuksen tietojen kerääminen laajentaisi kerättävien tietojen määrää.

Opetushallitus tekee tällä hetkellä erillisen tiedonkeruun muun ammatillisen koulutuksen opiskelijavuositiedosta rahoitusta varten. Esityksessä ehdotetaan, että muun ammatillisen koulutuksen tiedot kerättäisiin ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon. Rahoituksen laskennassa tarvitun tietosisällön näkökulmasta muun ammatillisen koulutuksen tietojen kerääminen suoraan ammatillisen koulutuksen tietovarantoon korvaisi siten erillisen tiedonkeruun.

Opetushallitukselle syntyisi kustannuksia eHOKS-palvelun kehittämisestä ja ylläpidosta. Opetushallituksen palvelukokonaisuuteen kuuluva palvelujen ylläpito- ja kehittämismalli tukee palvelujen kokonaisvaltaista kehittämistä ja mahdollistaa kohtuullisen joustavasti uusien palvelujen tuomisen sen piiriin. Ylläpito- ja kehittämismalli vaatii riittävän resursoinnin sekä selkeät määritykset palvelujen omistajuudelle.

Opetushallitus vastaisi eHOKS-palvelun yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä ja rajapinnoista tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Opetushallituksesta annetun lain (564/2016) 2 §:n mukaan viraston tehtävänä on muun muassa kehittää koulutusta, varhaiskasvatusta ja elinikäistä oppimista, hoitaa näihin liittyvät palvelu- ja hallintotehtävät sekä ennakoida osaamis- ja koulutustarpeita. Lisäksi viraston tehtävänä on ylläpitää sille säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä varten tarpeellisia tietovarantoja, -rekistereitä ja -järjestelmiä.

Opetushallituksen arvio eHOKS-palvelun kehittämiskustannuksiksi on noin 800 000 euroa. Opetushallituksen arvioimat ylläpito- ja pienkehityskustannukset eHOKS-palvelulle ovat vuositasolla keskimäärin 150 000 euroa. Opetushallituksen toimintamenomomentin määräraha on valtion vuoden 2018 talousarviossa 58 458 000 euroa. Opetushallituksen näkökulmasta eHOKS-tietosisältöjen ja muun ammatillisen koulutuksen tietojen tallentaminen perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon ei lisäisi merkittäviltä osin työtä, koska tiedon määrä on vähäinen suhteessa jo tallennettavaan tietoon. KOSKI–palvelun kautta luovutettavan muun ammatillisen koulutuksen tietojen ei myöskään nähdä lisäävän olennaisesti tietoliikennettä. Opetushallitus arvioi KOSKI-palvelusta ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta aiheutuvan kuluja 700 000 euroa vuodelle 2018.

eHOKS-palvelun kehittäminen hyödyttäisi välillisesti Opetushallitusta parantamalla Opetushallituksen palveluiden laatua. Kehitystyö edistäisi Opetushallituksen tuottamien palveluiden yhteentoimivuutta ja auttaisi kehittämään kokonaisvaltaisesti oppijalle suunnattuja palveluja ja saavuttamaan Opetushallituksen laajempia tavoitteita.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Esitys mahdollistaisi sen, että opetus- ja kulttuuriministeriö saisi aiempaa enemmän tietoa henkilökohtaistamisen sekä muun ammatillisen koulutuksen toteutumisesta ammatillisen koulutuksen rahoitusta, arviointia, kehittämistä, tilastointia sekä seurantaa varten.

Muut viranomaiset

Esityksellä ja erityisesti eHOKS-palvelulla olisi välittömiä vaikutuksia koulutukseen ja urasuunnitteluun liittyviä ohjaus- ja neuvontapalveluita tarjoaville viranomaistahoille ja heidän asiakkailleen. Esitys parantaisi toiminnan vaikuttavuutta ja tehokkuutta oppijan siirtymä- ja nivelvaiheissa. Kun oppijalla olisi mahdollisuus jakaa tietoa omista aikaisemmista osaamisen hankkimisen tavoitteistaan ja suunnitelmistaan häntä nivel- ja siirtymävaiheissa ohjaaville toimijoille, ohjaus ja neuvonta voitaisiin toteuttaa tehokkaammin ja kokonaisvaltaisemmin. Esimerkiksi TE-hallinnon asiakkaat hyötyisivät tietojen sujuvasta välittämisestä. Tietoja voitaisiin hyödyntää opintotuen ja koulumatkatuen toimeenpanossa.

Opintotukilain 41 §:n 1 momentin kolmannen kohdan mukaan Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta opintotuen täytäntöönpanoa varten oppilaitokselta tai Opetushallituksen taikka opetus- ja kulttuuriministeriön tietovarannosta opiskelijoiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä opiskelijan opintoja ja opintojen seurantaa koskevat tiedot. Tietovarannosta voidaan luovuttaa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 10 §:n mukaan tietoja viranomaiselle eli myös Kansaneläkelaitokselle, jolla on lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja. Opintotukilain 5 a §:n 3 momentin mukaan ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai mainittujen tutkintojen osien suorittaminen on päätoimista, jos opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittu opintojen laajuus on vähintään 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Tietoa tarvitaan silloin, kun arvioidaan, onko opiskelu opintotukeen oikeuttavaa. Jatkossa Kelan ei tarvitsisi kysellä tietoja erikseen koulutuksen järjestäjiltä.

3.3 Ympäristövaikutukset

Esitys lisäisi energiatehokkuutta vähentämällä matkustamistarvetta ja postitustarvetta fyysisten paperidokumenttien toimittamisen vuoksi ja vähentämällä merkittävästi tarvetta paperidokumenttien tulostamiseen.

3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset opiskelijan asemaan sekä vaikutukset yhdenvertaisuuteen, lapsiin ja sukupuolten tasa-arvoon

eHOKS-tietojen tallentaminen rekisteriin ja palvelun kehittäminen sujuvoittaisi opiskelijoiden siirtymiä koulutuksen järjestäjältä toiselle ja saman koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen palaamista väliaikaisen keskeyttämisen tai eronneeksi katsomisen jälkeen. Tällä hetkellä tieto opiskelijan aiemmista suunnitelmista ja etenemisestä opinnoissa on siirtynyt koulutuksen järjestäjältä toiselle opiskelijan itsensä kautta. Tiedon kulku ei ole ollut sujuvaa. Opiskelijaksi otettua koskeva eHOKS-tieto olisi siirtymävaiheessa automaattisesti koulutuksen järjestäjän käytettävissä tietovarannon ja rajapintojen kautta. Tämä nopeuttaisi henkilökohtaistamisprosessia ja tehostaisi opiskelua. Lisäksi se varmistaisi sen, että opiskelijoita kohdeltaisiin henkilökohtaistamisprosessissa tasapuolisesti riippumatta koulutuksen järjestäjästä.

eHOKS-palvelun kautta opiskelija pystyy seuraamaan oman henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmansa edistymistä. Tieto olisi myös luotettavaa ja yhdenmukaista.

eHOKS-tiedon käyttäminen on yksilön näkökulmasta turvallista. eHOKS-tietosisältöön ei sisälly arkaluonteista tai salassa pidettävää tietoa. Lain 30 §:n mukaan lokitiedoista muodostuu lokitietorekisteri, jonka rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus. Myös eHOKS-palvelussa kerättäisiin lokitietoa. Kaikki Internetissä kulkeva eHOKS-palvelun liikenne olisi salattu. Kansalaisen kirjautuminen palveluun katselemaan omia tietojaan tapahtuisi vahvalla tunnistautumisella.

Muun ammatillisen koulutuksen tietojen tallentaminen rekisteriin sujuvoittaisi opiskelijan jatko-opintojen suunnittelua ja työnhakua. Tallennetun koulutustiedon avulla eri siirtymävaiheissa tarvittava tieto olisi automaattisesti yksilön, koulutuksen järjestäjän taikka suostumuksen nojalla työelämän käytettävissä yhteisen tietovarannon ja rajapintojen kautta.

Esityksellä ei olisi suoranaisia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon.

Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään

Työelämän näkökulmasta mahdollisuus nähdä eHOKSin työelämälle suunnatun käyttöliittymän kautta kaikkien kyseisellä työpaikalla osaamista hankkimassa tai osoittamassa olevien eri koulutuksen järjestäjien opiskelijoiden eHOKS-tiedot yhdenmukaisella tavalla auttaisi työpaikkoja tarkastelemaan työpaikalla järjestettävää koulutusta ja näyttöjä työpaikan näkökulmasta kokonaisuutena. Tämä auttaisi myös yhdenmukaistamaan ja selkeyttämään työpaikalla tapahtuvan koulutuksen ja näyttöjen toteutusprosesseja työelämän näkökulmasta. Lisäksi käyttöliittymän tarjoama yhdenmukainen näkymä eHOKS-tietoon auttaisi hahmottamaan työpaikkaa koskevat tiedot helpommin kuin aiemmin, sillä kaikkien koulutuksen järjestäjien tieto on käyttöliittymässä samassa muodossa. Tällä hetkellä HOKS-tiedot ovat eri opintohallintojärjestelmissä ja käyttöliittymät tietoon saattavat olla erilaisia, mikä ei ole käyttäjäystävällistä. HOKSin hyväksyminen ja muutokset HOKSiin tehtäisiin kuitenkin aina koulutuksen järjestäjän opintohallintojärjestelmässä.

eHOKS-palvelu toisi tutkinnon perusteissa kansallisesti määritellyt ammattitaitovaatimukset, osaamistavoitteet ja arvioinnin kriteerit yhtenäisesti ja entistä helpommin työpaikan toimijan nähtäville. eHOKS-palvelun avulla työpaikan toimija näkisi nämä tiedot myös opiskelijan tietojen yhteydessä, jolloin esimerkiksi työtehtävien määrittely työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja osaamisen osoittamista varten helpottuu. Tämä tukee myös pyrkimystä yhdenvertaisuuteen osaamisen arvioinnissa.

eHOKS-palvelulla olisi toiminnan tehokkuutta ja laatua lisääviä vaikutuksia työelämän toimijoiden osallistumiseen ammatillisen osaamisen kehittämiseen. eHOKS-palvelu tukisi työelämän mahdollisuuksia toteuttaa ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä heille annettua roolia ammatillisen osaamisen kehittämisen oppimisympäristönä ja näyttöympäristönä.

Tietoyhteiskuntavaikutukset

eHOKS-palvelu olisi osa laajempaa yksilön jatkuvan oppimisen polkua tukevaa kokonaisuutta ja sen digitalisointia. Palvelun kehittäminen yhtenäistäisi henkilökohtaistamiseen liittyviä tietoja. Palvelun kehittäminen asettaisi kehittämisvaatimuksia myös muille palveluille, joihin eHOKS-palvelulla on yhteyksiä. Välillisenä vaikutuksena tästä voidaan nähdä tiedon liikkuvuuden ja järjestelmien yhteentoimivuuden tukemiseksi syntyvä osaaminen ja digitalisaation mahdollisuuksien parempi hyödyntäminen.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä. eHOKSin ja siihen liittyvän hallituksen esityksen valmistelun tueksi asetettiin 20. syyskuuta 2017 eHOKS-hankeryhmä sekä 5. maaliskuuta 2018 eHOKS-projektiryhmä. Molempien ryhmien toimikausi kestää vuoden 2018 loppuun.

eHOKS-hankeryhmän tehtävänä oli laatia vuoden 2017 loppuun mennessä työsuunnitelma digitaalisen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman valmistelua ja käyttöönottoa varten. Lisäksi hankeryhmän tuli laatia vuoden 2017 loppuun mennessä henkilökohtaistamisprosessin ja -toimintamallin kuvaus sekä tarkentaa eHOKSin tietosisältöä ja käsitteistöä, joka täsmentää ammatillisen koulutuksen asetuksessa säädettyä HOKSin sisältöä sähköisten järjestelmien laatimista varten.

Hankeryhmä selvitti yleisluonteisesti myös tarvittavia säädösmuutoksia ja totesi, että eHOKSiin kaavailtujen tietojen tallentaminen yhteen paikkaan ei ole mahdollista ilman lainsäädäntömuutoksia. Ryhmä esitti, ettei uutta erillistä lakia tarvittaisi, vaan luontevin paikka tarvittaville lainsäädäntömuutoksille olisi laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä. Vuoden 2018 aikana hankeryhmä huolehtii digitaalisen eHOKS-palvelun kehittämisestä tehdyn suunnitelman mukaan sekä osallistuu säädösmuutosten valmisteluun.

eHOKS-projektiryhmän tehtävänä on osallistua työsuunnitelman eri vaiheissa eHOKSin teknisen toteutuksen suunnitteluun, käytännön toteutukseen ja käyttöönottoon. Lisäksi projektiryhmä tukee eHOKS-palvelun suunnittelu- ja kehitystyötä sekä varmistaa syntyvän palvelun yhteentoimivuuden opetushallinnon ja tarpeellisilta osin muiden hallinnonalojen palveluiden kanssa. Projektiryhmä varmistaa myös palvelun käyttöönoton työsuunnitelman mukaisesti sekä tekee muut eHOKS-hankeryhmän määräämät tehtävät.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi 2.7.2018 päivätyllä lausuntopyynnöllään (dnro OKM/34/010/2018) lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta. Lausuntoja pyydettiin ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, kunnilta, työmarkkinajärjestöiltä, ministeriöiltä ja muilta valtionvirastoilta, muilta toimialan virastoilta, laitoksilta ja yhtiöiltä, toimialajärjestöiltä, opiskelijajärjestöiltä, korkeakouluilta, muilta koulutuksen järjestäjiltä, asiantuntijaorganisaatioilta sekä eräiltä muilta tahoilta.

Lausunnot pyydettiin toimittamaan 20.8.2018 mennessä opetus- ja kulttuuriministeriöön. Yhteensä 51 tahoa antoi lausunnon. Lausunnot ja lausuntoyhteenveto ovat luettavissa valtioneuvoston hankeikkunassa (https://valtioneuvosto.fi/hankkeet).

Työ- ja elinkeinoministeriö, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Valvira, Akava, Kela, CSC, Arene, SAKKI ry, Kansallisarkisto, Kirkon työmarkkinalaitos, Suomen oppisopimusosaajat ry, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Arcada, JAMK, Karelia, Kinnulan kunta, Lahden kaupunki, Lapin AMK, Laurea, Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä, SAK, STTK Suomen Yrittäjät, AMKE, Tehy ja Sivistystyönantajat kannattivat esitystä. Suomen Yrittäjät katsoo, että esitys lisää selkeästi yksilön mahdollisuutta saada itselleen sopivaa koulutusta ja helpottaa opintojen toteutumista erilaisissa oppimisympäristöissä. CSC lausui, että esitys selkiyttää oppijan tietovirtoja ja vähentää päällekkäisten tiedonsiirtojen tarvetta.

Lausunnonantajat kannattivat yleisesti tavoitetta tietojen siirtämisen ja luovuttamisen helpottamisesta sekä tietovarannon laajentamisesta. Lisäksi pidettiin positiivisena, että opinnoista olisi ajantasaista ja luotettavaa tietoa saatavilla esimerkiksi tilanteissa, joissa opiskelija muuttaa uudelle paikkakunnalle jatkamaan opintojaan. Tätä pidettiin niin koulutuksen järjestäjän kuin opiskelijan etuna. Kirkon työmarkkinalaitos lausui, että ehdotetuissa muutoksissa otetaan hyvin huomioon työelämän ja työpaikkojen tarpeet ammatillisen koulutuksen uudistuksessa. Vähäinen osa lausunnon antajista esitti, että eHOKS-tietosisältöä tulisi vielä arvioida erityisesti arkaluonteisten tietojen osalta ja että eHOKSiin liittyvää tiedonsaantisäännöstä tulisi tarkentaa. Yksittäiset lausunnonantajat arvioivat esitetyn eHOKS-palvelun lisäarvoa koulutuksen järjestäjille ja työelämälle.

Tietosuojavaltuutettu totesi antamassaan lausunnossa, että esityksestä tulee käydä ilmi millä tavoin tietosuoja-asetuksen kansallista liikkumavaraa tultaisiin käyttämään. Lisäksi tietosuojavaltuutettu lausui, että henkilötietojen suojaa koskevat keskeiset periaatteet on otettava huomioon lainvalmistelussa ja että perusteluista on ilmettävä, millä tavoin ja miltä osin tietosuoja-asetus on huomioitu esityksessä.

Asian jatkovalmistelussa arvioitiin lausuntopalautteen perusteella tarkemmin henkilötietojen luovuttamista tietosuoja-asetuksen näkökulmasta. Myös ehdotusta eHOKS-tietojen tallentamisesta tarkennettiin. Tallennettavien tietojen arkaluonteisuudesta ja salassa pidosta tehtiin tarkemmat arviot ja tallennettavaksi esitettyä eHOKS-tietosisältöä supistettiin siltä osin, kuin tietosisältöön olisi alkuperäisen esityksen perusteella voinut sisältyä arkaluonteisia tai salassa pidettäviä tietoja. Tietosisällön määrittelyä tarkennettiin myös muilta osin. Työelämän saatavilla olevaa tietosisältöä sekä tahoa, jolla olisi työelämässä oikeus saada tieto, tarkennettiin. Lisäksi esityksen vaikutusten arviointeja täsmennettiin. Esityksen perusteluja tarkennettiin siten, että tietosuoja-asetuksen huomioiminen käy paremmin ilmi esityksestä.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Hallituksen esityksessä tietosuojalaiksi (HE 9/2018 vp.) esitetään kumottavaksi henkilötietolaki ja säädettäväksi uusi henkilötietojen suojaa koskeva tietosuojalaki. Tietosuojalain oli tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan kuin tietosuoja-asetus tuli sovellettavaksi 25 päivänä toukokuuta 2018. Hallituksen esitys tietosuojalaiksi on hyväksytty eduskunnassa 13 päivänä marraskuuta 2018. Tätä esitystä laadittaessa on huomioitu hallituksen esitys tietosuojalaiksi.

Valtioneuvosto antoi 15 päivänä marraskuuta 2018 hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi Digi- ja väestötietovirastosta sekä aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan kumoamisesta (HE 233/2018 vp). Mainitun esityksen perusteella tultaisiin muuttamaan viittaukset Väestörekisterikeskukseen viittauksiksi Digi- ja väestövirastoon. Lakiin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä sisältyy viittaus Väestörekisterikeskukseen. Viittaus on lain 20 §:ssä. Mainitun hallituksen esityksen ja tämän esityksen ehdotukset tulisi tarpeen mukaan esitysten eduskuntakäsittelyn yhteydessä sovittaa yhteen.

Lisäksi valtiovarainministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, joka saattaa edellyttää muutoksia myös nyt esitettyyn lakiin. Mainitun mahdollisen valtiovarainministeriön esityksen ja tämän esityksen ehdotukset tulisi tarpeen mukaan esitysten eduskuntakäsittelyn yhteydessä sovittaa yhteen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

1 §. *Lain tarkoitus*. Pykälässä säädetään lain tarkoituksesta. Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi pykälän 1 ja 2 kohdasta sana *suoritus*. Momentin 1 kohdassa säädetään, että lain tarkoituksena on mahdollistaa henkilön opintosuoritus- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi. Kohtaa muutettaisiin niin, että säädettäisiin opintotiedoista opintosuoritustietojen sijaan. Momentin 2 kohdassa säädetään, että lain tarkoituksena on turvata opintosuoritus- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa. Myös kohtaa 2 muutettaisiin niin, että säädettäisiin opintotiedoista opintosuoritustietojen sijaan. Ehdotettu muutos vastaisi paremmin lain tarkoitusta, koska laissa säädettäviin rekistereihin jo nykyisellään sisältyy opintotietoja, jotka eivät ole opintosuoritus- tai tutkintotietoja. Ehdotettu muotoilu opinto- ja tutkintotiedoista sisältäisi myös opintosuoritustiedot.

3 §. *Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri*. Pykälässä säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä. Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tarkoitettuja tietoja. Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.

Säännöksen 1 momenttiin lisättäisiin oppijanumeron käyttötarkoitukseksi varhaiskasvatuslaissa tarkoitettuun tietovarannon tietojen tallentaminen, käsittely ja luovuttaminen. Varhaiskasvatuslain 68 §:ssä viitataan oppijanumeron osalta tämän lain 3 §:ään.

Säännöksen 1 momenttia ehdotetaan lisäksi tarkennettavaksi siten, että opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjä, varhaiskasvatuksen palveluntuottaja taikka korkeakoulu voisi käyttää oppijanumeroa henkilön yksilöintiin myös muissa lakisääteisissä tehtävissään kuin käsitellessään valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettuja tietoja. Muilla kuin tässä laissa säädetyillä lakisääteisillä tehtävillä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa sekä yliopistolaissa tarkoitettuja tehtäviä. Tarkoitus ei ole, että oppijanumeron käyttöä laajennettaisiin käytettäväksi muussa toiminnassa, kuin mikä on perusteltua mainituissa laeissa tarkoitettujen opetukseen, koulutukseen ja varhaiskasvatukseen liittyvien tehtävien toteuttamiseksi. Ehdotetun muutoksen olisi tarkoitus tarkentaa sääntelyä, sillä tietosuoja-asetus edellyttää henkilötietojen käsittelytarkoituksen aiempaa tarkempaa määrittelyä.

Sähköisiin palveluihin kirjautuminen tapahtuu eri koulutusasteilla edelleen usein henkilötunnuksen tai henkilötunnuksesta generoidun yksilökohtaisen tunnisteen perusteella. Erillisten palvelukohtaisten tunnisteiden luominen johtaa helposti ylimääräiseen henkilötietojen käsittelyyn ja saattaa hidastaa opetuksen digitalisaatiota. Ehdotetulla tarkennuksella parannettaisiin oppilaiden, opiskelijoiden ja varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten henkilötietojen suojaa, sillä oppijanumeron avulla voitaisiin välttää henkilötunnuksen tarpeetonta käsittelyä sekä vähentää muiden henkilöä koskevien yksilöintitietojen käsittelyn tarvetta niin siirrettäessä henkilötietoja opetustoimen järjestelmien välillä kuin opetustoiminnassa laajemminkin.

Henkilötunnuksen käsittelyn tarpeen vähentämisen lisäksi oppijanumeron käytöllä olisi merkitystä erityisesti oppilaitoksille suunnattujen sähköisten palveluiden käytössä ja käyttöönotossa. Koska oppijanumeroa ei voi yhdistää tiettyyn henkilöön ilman lisätietoja eikä sitä voida hyödyntää muualla kuin opetussektorilla, muutoksella parannettaisiin sähköisten palveluiden tietoturvallisuutta. Samalla kannustetaan palveluntarjoajia tuottamaan palveluita, jotka perustuvat jatkuvaan oppimiseen eivätkä henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden edellytysten täyttyessä edellyttäisi uuden tunnuksen luomista esimerkiksi siirryttäessä oppilaitoksesta tai koulutusasteelta toiselle. Oppijanumeron käyttäminen helpottaa myös luotettavien kertakirjautumisratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa.

Oppijanumeroa ei voisi jatkossakaan käyttää esimerkiksi markkinointitarkoituksiin tai opetuksen ja koulutuksen ulkopuolisten tahojen intressien toteuttamiseen, sillä sen käyttö olisi rajattu ainoastaan opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjän, varhaiskasvatuksen palveluntuottajan taikka korkeakoulun lakisääteisiin tehtäviin. Sitä voitaisiin käyttää henkilön yksilöimiseen esimerkiksi opetuksen järjestämisessä käytettävässä sähköisessä oppimisympäristössä.

Säännöksen 3 momenttia muutettaisiin vastaamaan paremmin tietosuoja-asetuksen vaatimuksia henkilötietojen käytöstä. Säännöstä muutettaisiin niin, että oppijanumerorekisteriin tallennettaisiin oppijanumeron, henkilön nimen sekä henkilötunnuksen lisäksi muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Sanamuoto muutettaisiin tarvittavista tiedoista välttämättömiksi tiedoiksi, koska tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään, että käsiteltyjen henkilötietojen on oltava asianmukaisia, olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Oppijanumerorekisteriin on tallennettu tietoja, joita tarvitaan henkilön yksilöitämiseksi. Tarkkuuden vuoksi säännöstä muutettaisiin, mutta käytännössä tallennetut tiedot ovat jo nyt olleet välttämättömiä.

Lisäksi muutettaisiin sanamuotoa kolmannessa momentissa niin, että oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä olisi Opetushallitus. Tämä vastaa nykykäytäntöä ja muutos olisi ainoastaan terminologinen. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytettäisiin edelleen pysyvästi, koska niille on tarvetta jatkuvan oppimisen vuoksi.

5 §. *Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako.* Säännöksen 1 momenttia muutettaisiin siten, että tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä olisivat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä Opetushallitus. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjien sekä Opetushallituksen rekisterinpitoon liittyvä vastuu jakautuisi siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

Voimassaolevassa 5 §:ssä säädetään, että Opetushallitus toimii tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä, kun opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä. Tietosuoja-asetuksen voimassa ollessa mainitut säännökset eivät terminologisesti kuitenkaan ole enää mahdollisia. Tietosuoja-asetus ei tunne teknistä ylläpitäjää. Mahdolliset roolit henkilötietojen käsittelyssä ovat rekisteripitäjä, yhteisrekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 1 kohdan mukaan yhteisrekisterinpitäjistä on kyse silloin, kun vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta. Rekisterinpitäjien vastuualueet voidaan kuitenkin määritellä myös rekisterinpitäjiin sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Opetushallitukselle on voimassa olevassa laissa säädetty vastuita ja myös päätösharkintaa tietojen luovutuksen suhteen. Opetushallituksella on näin ollen rekisterinpitäjälle kuuluvia tehtä-

viä, minkä vuoksi esitetään, että Opetushallitus olisi tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettu yhteisrekisterinpitäjä. Opetushallitus vastaa jo nykyisellään mm. käsittelyn turvallisuudesta ja tietojen säilyttämisestä.

Opetushallitus olisi yhdessä koulutuksen ja opetuksen järjestäjien kanssa tietovarannon yhteisrekisterinpitäjä ja tietojen käsittely perustuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, eli käsittely olisi tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Lakisääteinen velvoite ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus olisi tässä tapauksessa tässä laissa säädetty tietovarannon ylläpitäminen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, kumman yhteisrekisterinpitäjän vastuulle mitkäkin tietosuoja-asetuksen edellyttämät velvollisuudet kuuluisivat. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaisivat tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaisi muista tietosuoja-asetuksessa säädetyistä vastuista ja velvollisuuksista. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjät ovat voimassa olevan lain nojalla vastanneet tiedon sisällöstä, virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta. Tämä on käytännössä sisältänyt tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetun täsmällisyysvaatimuksen.

Opetushallitus vastaisi 12 artiklassa edellytetystä läpinäkyvästä informoinnista liittyen rekisteröidyn henkilötietoihin. Niiltä osin, kuin henkilötietoja kerättäisiin rekisteröidyltä itseltään, tulisi Opetushallituksen vastata tietosuoja-asetuksen 13 artiklassa säädetystä velvollisuudesta toimittaa rekisteröidylle häntä koskevat tiedot. Artikla ei kuitenkaan pääsääntöisesti tulisi sovellettavaksi, sillä tietoja ei lähtökohtaisesti saada rekisteröidyltä, vaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjät ovat velvollisia tallentamaan tiedot tietovarantoon.

Kun tietoja ei ole saatu rekisteröidyltä, rekisterinpitäjän on tietosuoja-asetuksen 14 artiklan mukaan toimitettava rekisteröidylle artiklassa säädetyt tiedot. Tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan c alakohdan mukaan rekisteröidylle ei kuitenkaan tarvitse toimittaa tietosuoja-asetuksen 14 artiklan mukaisia tietoja, jos henkilötietojen käsittely perustuu lakiin. Näin ollen 14 artikla ei tule sovellettavaksi. Opetushallituksen olisi opiskelijan tai oppilaan taikka tämän laillisen huoltajan pyynnöstä toimitettava tälle 15 artiklassa säädetyt tiedot. Rekisteröidyllä on myös voimassa olevan lain 29 §:n mukaan mahdollisuus katsoa ja käyttää lain 6 luvussa tarkoitettuja omia tietojaan.

Rekisteröidyllä on tietosuoja-asetuksen 16 artiklan nojalla oikeus vaatia, että koulutuksen tai opetuksen järjestäjä oikaisee ilman aiheetonta viivytystä rekisteröityä koskevat epätarkat ja virheelliset tiedot. Rekisterinpitäjillä ei olisi 17 artiklassa säädettyä velvollisuutta poistaa rekisteröidyn tietoja, koska 17 artiklan 3 kohdan b alakohdassa säädetyllä tavalla tietojen käsittely perustuisi jäsenvaltion lainsäädäntöön. Tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen. Rekisteröidyllä on oikeus siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa käsittelyä 1 kohdan a—d alakohtien tapauksissa. Opetushallitus vastaisi myös 19 artiklassa säädetystä ilmoitusvelvollisuudesta silloin, kun se ei olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaativaa. Ilmoitusvelvollisuus koskisi vain 16 ja 18 artiklaa, koska 17 artiklaa ei sovellettaisi.

Tietosuoja-asetuksen 20 ja 21 artiklat eivät soveltuisi, eli rekisteröidyllä ei olisi oikeutta vaatia tietoja siirrettävän toiseen järjestelmään eikä oikeutta vastustaa häntä koskevien henkilötietojen käsittelyä. Opetushallitus yhteisrekisterinpitäjänä vastaisi tietosuoja-asetuksen 24 artiklan mukaisesta tarvittavien teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden toteuttamisesta, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetusta. Tietosuojan on oltava tietosuoja-asetuksen 25 artiklassa säädetyn mukaisesti sisäänrakennettua ja oletusarvois-

ta. Opetushallituksen on yhteisrekisterinpitäjänä ylläpidettävä vastuullaan olevista käsittelytoimista selostetta kuten tietosuoja-asetuksen 30 artikla edellyttää. Lisäksi Opetushallitus vastaisi tietosuoja-asetuksen 31—33 artiklassa säädetyistä yhteistyöstä valvontaviranomaisen kanssa, henkilötietojen käsittelyn turvallisuudesta sekä henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle.

Säännöksellä ei olisi tarkoitus muuttaa vallitsevaa tehtävänjakoa. Tarkoituksena olisi varmistaa, että tietosuoja-asetuksen tarkentuvat velvollisuudet jakautuvat olemassa olevan tehtävänjaon mukaisesti ja että rekisterinpitäjien tehtävänjako on tehokas myös suhteessa rekisteröityyn. Jo voimassa olevan säännöksen mukaisesti opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä ja virheettömyydestä. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien on huolehdittava, että tallennettavat tiedot ovat ajantasaisia.

Säännöksen viimeistä momenttia muutettaisiin terminologisesti vastaamaan ehdotettua yhteisrekisterinpitäjäsääntelyä. Muilta osin momentti pysyisi muuttumattomana. Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjä lakkaa, eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

6 §. *Tietojen tallentaminen tietovarantoon.* Säännöksen 1 momentin sanamuotoa tarkennettaisiin siten, että koulutuksen ja opetuksen järjestäjällä olisi velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7—9 §:ssä tarkoitetut tiedot. Tämä vastaisi voimassa olevaa käytäntöä.

8 §. *Lukiokoulutusta koskevat tiedot*. Säännöksen 2 momentissa muutettaisiin viittaus lukiolakiin vastaamaan 1.8.2019 voimaan tulevan lukiolain vastaavaa säännöstä. Muutos olisi tekninen.

9 §. *Ammatillista koulutusta koskevat tiedot.* Säännöksen 1 momenttiin lisättäisiin tallennettavaksi tiedoksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus. Ammatillisena koulutuksena voidaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun tutkintorakenteeseen kuuluviin tutkintoihin valmistavan tutkintokoulutuksen ja lain 7 §:ssä tarkoitettujen valmentavien koulutusten lisäksi järjestää ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen sekä ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin.

Ammatillista osaamista syventävä tai täydentävä koulutus vastaa pääsääntöisesti tiettyyn rajattuun osaamistarpeeseen ja tuottaa johonkin työhön tai ammattiin liittyvää erityistä osaamista, johon voi liittyä usein ulkoisten tahojen asettamia vaatimuksia esimerkiksi tietyn sertifikaatin saamiseksi. Hankittava osaaminen on useimmiten laajuudeltaan suppeaa, ja osaamisen hankkimiseksi tarvittava koulutus vastaavasti kestoltaan lyhytaikaista. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 23 §:n mukaan ammatillista osaamista syventävää ja täydentävää koulutusta voidaan järjestää vain järjestämisluvassa määrättyihin tutkintoihin liittyen.

Myöskään ammatillisiin tehtäviin valmistavat koulutukset eivät ole ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluviin tutkintoihin valmistavaa koulutusta. Ammatillisiin tehtäviin valmistavana koulutuksena voidaan järjestää ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin valmistavaa koulutusta, lennonjohtajan tehtäviin valmistavaa koulutusta ja kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin valmistavaa koulutusta. Näihin ammatillisiin tehtäviin valmistava koulutus tuottaa kyseisissä tehtävissä tarvittavan perusammattitai-

don. Ammatillisiin tehtäviin valmistavissa koulutuksissa ei noudateta Opetushallituksen määräämiä tutkinnon perusteita, vaan koulutusten sisältö ja vaatimukset määräytyvät kyseistä ammattialaa koskevan kansallisen tai kansainvälisen sääntelyn mukaisesti. Ammatillisiin tehtäviin valmistavan koulutuksen järjestäminen edellyttää kyseisten koulutusten järjestämislupaa sekä mahdollisesti edellytettävää muiden viranomaisten myöntämää lupaa.

Ehdotetun muutoksen perusteella ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulisi tallentaa rekisteriin uutena tietona tieto suoritettavasta muusta ammatillisesta koulutuksesta. Tämä tarkoittaisi koulutusta, johon koulutuksen järjestäjä saisi rahoitusta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella. Myös muun ammatillisen koulutuksen osalta ilmoitettaisiin lain 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu koulutuksen aloittaminen sekä väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen. Lisäksi ilmoitettaisiin lain 9 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla suoritettu koulutus ja 4 momentin nojalla opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä perusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot. Muusta ammatillisesta koulutuksesta ei saa suoritusrahoitusta, joten suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettäviä tietoja ei ilmoitettaisi. Pääsääntöisesti muun ammatillisen koulutuksen osalta ei tallennettaisi tietoja henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista, koska HOKS laaditaan muussa ammatillisessa koulutuksessa vain siltä osin kuin kyse on oppisopimuskoulutuksesta tai koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta. Henkilökohtaistamista koskevat tiedot kuitenkin tallennettaisiin muun ammatillisen koulutuksen osalta silloin, kun HOKS laadittaisiin. Voimassa olevan lain valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä 6 §:n mukaan Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä tietojen tietorakenteista.

Säännökseen lisättäisiin uudet 2, 3 ja 4 momentit. Uusissa momenteissa säädettäisiin siitä, että koulutuksen järjestäjä tallentaa tietovarantoon uusina tietoina osan valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen (673/2017) 9 §:ssä tarkoitetuista opiskelijoidensa henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista. Opiskelijoilla tarkoitettaisiin niitä, jotka ammatillisen koulutuksen järjestäjä on ottanut opiskelijaksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 43 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ammatillisen koulutuksen järjestäjällä on 1 tammikuuta 2018 lähtien ollut velvollisuus laatia opiskelijalle henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Säännösmuutos ei muuttaisi tätä velvollisuutta tai sen laajuutta, vaan muutoksella säädettäisiin tietojen tallentamisesta tietovarantoon. Asetuksen 9 §:ssä säädetään, että koulutuksen järjestäjä merkitsee opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ainakin seuraavat tiedot: suoritettava tutkinto tai valmentava koulutus taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus, noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet, mahdollinen suoritettava osaamisala sekä suoritettavat tutkinnon tai koulutuksen osat; tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on sisällyttänyt osaksi opiskelijan tutkintoa osaamisen tunnustamisen perusteella; tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on toimittanut nimeämilleen osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten; muu kuin 2 ja 3 kohtaan sisältyvä opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, joka liittyy suoritettavaan tutkintoon tai valmentavaan koulutukseen; mahdollinen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 66 §:n mukainen ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen; tutkintokoulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve; opiskelijan mahdollisesti tarvitsema ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitettu ohjaus ja tuki; opiskelijalle mahdollisesti tarjottavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen sisältö; opiskelijalle tarvittaessa järjestettävät ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot; näyttöjen ajankohdat ja sisällöt, näyttöympäristöt sekä näytön järjestäjä, jos se on joku muu koulutuksen järjestäjä; vastaavat tiedot muusta osaamisen osoitta-

misesta sekä erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mukainen osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja yksilöllinen osaamisen arviointi; ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat; sekä opiskelijalle laadittava urasuunnitelma.

Jos opiskelija osallistuu 1 momentin 6 kohdan perusteella ilmenneen tarpeen mukaisesti tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen tavoitteet, sisällöt, opetus ja muut osaamisen hankkimisen tavat ja ajoittuminen sekä 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetun erityisen tuen tarpeen mukaiset toimenpiteet tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen aikana.

Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi: opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja; edellä 1 kohdassa tarkoitetun työpaikkaohjaajan ja opettajan tai muun koulutuksen järjestäjän edustajan lisäksi oppisopimuskoulutusta hankkineen koulutuksen järjestäjän edustaja, jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella; keskeiset työtehtävät työpaikalla tutkinnon perusteiden ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisen osaamisen hankkimiseksi; koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen ajoittuminen sekä oppisopimuskoulutuksessa osaamisen hankkimisen ajoittuminen koulutuksen järjestäjän osoittamissa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen sekä työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen osalta.

HOKS-tietosisällöstä poiketen tietovarantoon ei tallennettaisi sisällöllistä tietoa opiskelijan mahdollisesti tarvitsemasta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitetusta ohjauksesta tai tuesta. Tämän osalta tietovarantoon tallennettaisiin vain tieto siitä, onko opiskelijalla tarve ohjaukseen tai tukeen. Tieto ilmoitettaisiin tasolla Kyllä/Ei, jolloin tieto ei olisi salassa pidettävää julkisuuslain perusteella eikä arkaluonteista. Samoin HOKSiin sisältyvä tieto opiskelijalle mahdollisesti tarjottavasta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen sisällöstä pelkistettäisiin tiedoksi siitä, onko opiskelijalla oikeus erityiseen tukeen. HOKSiin laaditaan myös opiskelijan urasuunnitelma. Sen osalta tietovarantoon tallennettaisiin vain urasuunnitelmaan sisältyvä yleinen tavoite. Tavoite voi olla esimerkiksi jatko-opintoihin tai työelämään siirtyminen taikka työuralla eteneminen. Kuten lakiesityksen 5 §:n osalta on esitetty, HOKS-tietojen tietosuoja-asetuksen mukainen henkilötietojen käsittelyperuste olisi 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, eli tietojen käsittely perustuisi rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseen. Tallennettavaan tietoon ei sisältyisi tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Tuen tarve ja oikeus erityiseen tukeen eivät ole arkaluonteisia tietoja, eikä niitä ole myöskään pidettävä julkisuuslain 24 §:ssä tarkoitettuina salassa pidettävinä tietoina.

Uudet tallennettavaksi esitetyt tiedot ovat välttämättömiä koulutuksen järjestäjälle, joka järjestää kyseisen opiskelijan koulutusta. Samoin tiedot ovat välttämättömiä uudelle koulutuksen järjestäjälle, jos opiskelija vaihtaa koulutuksen järjestäjää. Samoin työelämän edustaja tarvitsee tietoja, kun opiskelija hankkii tai osoittaa osaamista työpaikalla. Ehdotuksen myötä tiedot olisivat valmiiksi eHOKS-palvelussa, josta niitä voitaisiin helposti välittää tahoille, joilla olisi oikeus tietoihin. Esimerkiksi uusi koulutuksen järjestäjä joutuisi joka tapauksessa selvittämään

ja kirjaamaan kyseiset tiedot opiskelijan uuteen HOKSiin, joten tietojen saaminen sujuvasti vähentäisi koulutuksen järjestäjän hallinnollista taakkaa.

10 §. *Tietojen luovuttaminen tietovarannosta.* Pykälässä säädetään tietojen luovuttamisesta 2 luvussa säädettävästä perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tietovarannosta. Säännöksellä ei asiallisesti luoda viranomaisille tai muille tahoille tiedonsaantioikeuksia, vaan oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja määräytyy yleislainsäädännön ja asianomaisen erityislainsäädännön tiedon luovuttamista ja tiedon saantia koskevien säännösten mukaan.

Voimassa olevan säännöksen mukaan tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään; Koulutusrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja; sekä sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun yksilöidyn suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

Tietovarannosta voidaan luovuttaa tietoja muun muassa Kansaneläkelaitokselle opintotukilaissa (65/1994), koulumatkatukilaissa (48/1997), Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005) ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetussa laissa (644/2003) säädettyjen tehtävien hoitamista varten; Kansaneläkelaitokselle, työ- ja elinkeinotoimistolle ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle työttömyysturvalain (1290/2012) mukaisen työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämistä varten; Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015) säädettyjen tehtävien hoitamista varten; lain 3 luvussa tarkoitettuun ylioppilastutkintorekisteriin ylioppilastutkinnon järjestämistä varten; lain 4 luvussa tarkoitettuun opiskelijavalintarekisteriin opiskelijavalintoja varten; Koulutusrahastolle Koulutusrahastosta annetussa laissa ja aikuiskoulutustuesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten; vakuutuslaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) säädettyjen tehtävien hoitamista varten sekä Maahanmuuttovirastolle ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) mukaiseen rekisteriin virastolle säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Tietoja voidaan luovuttaa myös muille viranomaisille, sillä laissa ei yksityiskohtaisesti luetella niitä viranomaisia, joille tietoja voidaan tietovarannosta luovuttaa. Viranomaisella on kuitenkin aina oltava lakiin perustuva oikeus saada kyseiset tiedot. Opetushallitus yhteisrekisterinpitäjänä arvioisi, onko pyydetyn tiedon luovuttamiselle laillinen peruste.

Valtionapuviranomaiselle voidaan luovuttaa tarvittavat tiedot opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen rahoituksen määräämiseksi perusopetuslaissa, lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua toimintaa varten sekä rahoituksen valvomiseksi.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ei muutettaisi. Tietovarannosta voidaan luovuttaa tietoja viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 §:ään ehdotetaan tässä esityksessä lisättäväksi koulutuksen järjestäjälle oikeus saada tieto opiskelijan aiemmista henkilökohtaisista osaami-

sen kehittämissuunnitelmista. Tiedot olisivat osin tarpeen, jotta koulutuksen järjestäjä voi toteuttaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä säädetyn velvollisuutensa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa muutettaisiin Koulutusrahaston nimen osalta. Koulutusrahasto yhdistyy työttömyysvakuutusrahaston kanssa 1 päivänä tammikuuta 2019 ja sen nimi muuttuu Työllisyysrahastoksi. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (533/2018), jolla muutos toteutettiin, vahvistettiin 27 päivänä kesäkuuta 2018. Mainittua kohtaa ei ehdoteta muilta osin muutettavaksi.

Uudeksi 3 kohdaksi ehdotetaan lisättävän maininta siitä, että tietovarannosta voitaisiin luovuttaa tietoja ammatillisen koulutuksen opiskelijan vastuulliselle työpaikkaohjaajalle tai osaamisen arvioijalle, siltä osin kuin tällä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja. Tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 §:ssä.

Tarve lisätä mainitut tahot tiedon saajiksi perustuu siihen, että ammatillisessa koulutuksessa järjestetään koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja osoitetaan osaamista tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa työpaikoilla. Työpaikoilla, joilla koulutusta järjestetään tai osaaminen osoitetaan, on tarve saada tieto työpaikalla osaamista hankkivan tai osoittavan opiskelijan HOKSista. Työpaikat eivät kuitenkaan yleensä ole viranomaisia. Koulutus työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä voidaan järjestää oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena.

Työpaikalla on laissa säädetty tehtävä osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Lisäksi HOKS on osittain oppisopimuksen ja koulutussopimuksen liitteenä. Työpaikalla ei kuitenkaan olisi oikeutta saada sellaista opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittyä tietoa, joka ei liity työpaikalla järjestettävään koulutukseen tai osaamisen osoittamiseen työpaikalla.

Pykälän 1 momentin uutta 4 kohtaa muokattaisiin siten, että suostumuksen määritelmä vastaisi tietosuoja-asetuksessa määriteltyä suostumusta. Muotoilusta poistettaisiin sana *yksilöity*, koska suostumuksen on oltava yksilöity jo tietosuoja-asetuksen nojalla, eikä asiaa ole tarvetta toistaa erityislain säännöksellä.

11 §. *Tietovarannon tietojen säilytysaika.* Pykälässä säädetään, että pääsääntöisesti tietovarantoon tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin se on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Tietovarantoon tallennettujen tietojen pysyväisluonteinen säilytys on kuitenkin yksilön kannalta tarpeellista esimerkiksi työnhaun ja jatkuvan oppimisen näkökulmasta koko kansalaisen elämän ajan. Samoin arkistolaitos on määrännyt arkistolain (831/1994) nojalla oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköisen tietojärjestelmän asiakirjatiedot pysyvästi säilytettäväksi sähköisessä muodossa 4.10.2016 antamallaan päätöksellä.

Säännöksen 2 momentissa säädetään, että opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään tietovarannossa kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta. Säännöksen toiseen momenttiin lisättäisiin maininta henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvista tiedoista. Säilytystä on HOKS-tietojen osalta tarpeen rajoittaa siihen, kuinka pitkään tiedot ovat tarpeellisia viranomaisille tai henkilölle itselleen. Tietoja on arvioitu tarvittavan vähintään viisi vuotta opintojen päättymisestä. Opintojen päättymisellä

tarkoitetaan myös esimerkiksi opiskelijan eronneeksi katsomista, opiskeluoikeuden peruuttamista sekä opiskeluoikeuden pidättämistä. Ammatillisten tutkintojen perusteita päivitetään jatkuvasti työelämän tarpeiden perusteella, joten HOKSiin kirjatut tiedot joka tapauksessa vanhenevat ajan myötä, eikä niitä ole syytä säilyttää pysyvästi.

Tietovarannon säilytysajoista on kuitenkin erotettava säilytysvelvollisuudet, joista säädetään muissa laeissa. Lain opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) 58 §:n mukaan kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen toiminnan järjestäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat talousarvioon, taloussuunnitelmaan, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen perustuvat tiedot sekä muut rahoituksen määräämiseksi tarpeelliset kustannuksia ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Säännöksen mukaan rahoituksen saajan on korvauksetta annettava tarkastajalle kaikki tarkastuksen kannalta välttämättömät tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa. Lisäksi koulutuksen ja opetuksen järjestäjällä tulee olla arkistonmuodostussuunnitelma, jossa se linjaa asiakirjojen arkistoinnista. Arkistointi koskee esimerkiksi HOKSia sekä koulutus- ja oppisopimuksia.

13 § *Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä*. Pykälän muotoilua muutettaisiin paremmin vastaamaan tietosuoja-asetuksen terminologiaa, siten että säännöksessä säädettäisiin, että ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä on ylioppilastutkintolautakunta.

18 §. *Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako.* Voimassa olevassa säännöksessä säädetään, että opiskelijavalintarekisteriä pitää Opetushallitus. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta ja ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta. Säännöksen 2 momentin mukaan Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.

Käytännössä korkeakoulut sekä koulutuksen ja opetuksen järjestäjät huolehtivat esimerkiksi siitä, että opiskelupaikan vastaanottotieto on oikein, sekä tallentavat valintaperusteita koskevia tietoja rekisteriin. Korkeakoulut myös käsittelevät hakemukset rekisterissä. Korkeakoulut sekä koulutuksen ja opetuksen järjestäjät vastaavat niiden tietojen oikeellisuudesta, joita ne tallentavat rekisteriin.

Säännöksen 1 momenttia muutettaisiin siten, että opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat Opetushallitus sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta sekä ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä Opetushallituksen rekisterinpitoon liittyvä vastuu jakautuisi siten kuin laissa tarkemmin säädetään.

Säännöksen voimassa olevassa 2 momentissa säädetään Opetushallituksen vastuista. Momenttia täydennettäisiin siten, että vastuiden jako olisi tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla selkeä. Opetushallitus vastaisi edelleen opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut vastaisivat tallentamiensa tietojen osalta tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut vastaisivat myös tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mu-

kaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaisi muista tietosuoja-asetuksessa säädetyistä vastuista ja velvollisuuksista.

Säännöksen 3 momentti, jonka mukaan rekisterinpitäjän tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, kumottaisiin. Asetuksenantovaltuuden nojalla ei ole annettu asetusta. Ottaen huomioon tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa kansallisesta liikkumavarasta säädetyn, on nähtävä tarkoituksenmukaisena, että seikoista, jotka saattaisivat sisältää kansallisen liikkumavaran käyttöä, säädettäisiin yhdellä säädöksellä eikä anneta erityislain lisäksi mahdollisesti kansallista liikkumavaraa koskevia säännöksiä asetustasolla.

Tietosuoja-asetuksen edellyttämä käsittelyperuste olisi 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Opetushallitus ja koulutuksen ja opetuksen järjestäjät tarvitsevat tietoja esimerkiksi voidakseen toteuttaa laissa säädetyt opiskelijavalinnat. Opiskelijavalintarekisterin käyttötarkoituksesta säädetään lain 17 §:ssä. Käsittelyperusteesta johtuvia ja muita rekisteröidyn oikeuksia on käsitelty tämän esityksen 5 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

19 §. *Opiskelijavalintarekisterin tietosisältö.* Säännöksen 1 momentin 5 kohtaa muutettaisiin siten, että se vastaisi tietosuoja-asetuksen 21 artiklan mukaista vastustamisoikeutta. Rekisteröidyllä on tietosuoja-asetuksen mukaan oikeus vastustaa häntä koskevien henkilötietojen käsittelyä suoramarkkinointia varten.

Säännöksen 2 momenttia muutettaisiin siten, että hakijan terveydentilaa tai toimintakykyä koskevan tiedon tallentamisesta säädettäisiin täsmällisemmin. Ehdotetun 3 ja 4 momentin mukaisesti terveyttä koskevia tietoja olisi mahdollista käsitellä kahdella perusteella: kohtuullisten mukautusten järjestämiseksi valinnassa sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevien säännösten noudattamiseksi.

Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammainen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa saada koulutusta. Käytännössä ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut ovat järjestäneet opiskelijavalinnassa kohtuullisia mukautuksia sekä vamman, sairauden että toimintakyvyn häiriön perusteella. Hakijalle on esimerkiksi voitu järjestää pidempi aika valintakokeen tekemiseen tai hänen on sallittu käyttää tietokonetta tai muita apuvälineitä. Jotta järjestelyt olisi mahdollista toteuttaa, koulutuksen järjestäjän on voitava saada tieto niiden tarpeesta. Hakijaa voitaisiin opiskelijavalinnassa pyytää ilmoittamaan, tarvitseeko hän valinnassa terveydentilansa perusteella erityisjärjestelyjä. Tieto tallennettaisiin hakijan ilmoituksen mukaisena, ja se saattaisi siten sisältää erityisiin henkilötietoryhmiin sisältyviä tietoja. Käsittelyn perusteena olisivat tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta sekä 9 artiklan 2 kohdan a ja g alakohdat. Tiedon käsittely on edellä kuvatulla tavalla tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä kansallisen lainsäädännön nojalla ja käsittelyä on pidettävä oikeasuhteisena tavoitteeseen nähden.

Esteettömyydestä, opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä tiedonsaannista on säädetty yliopistolain (558/2009) 37 a—b §:issä, ammattikorkeakoululain (932/2014) 26 ja 27 §:issä sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 40 ja 41 §:issä. Säännösten mukaan hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, jos opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Hakijan tulee pyynnöstä antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot sekä tieto opiskeluoikeuden peruutta-

mista koskevasta päätöksestä. Koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista koulutuksen järjestäjältä ja korkeakoululta. Edellä mainittuja säännöksiä noudatetaan vain yliopistolain 43 a §:ssä, ammattikorkeakoululain 33 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä tarkoitettuihin koulutuksiin, joissa opiskeluoikeus on mahdollista turvallisuusnäkökohtien takia peruuttaa.

Opiskelijavalintarekisteriin tallennettaisiin hakijan ilmoituksen mukaisena tieto, onko hänellä sellaisia terveydentilaa tai toimintakykyä koskevia tekijöitä, jotka voisivat olla esteenä opinnoille. Valintaperusteisiin sisältyisi tieto kyseisen hakukohteen terveydentilavaatimuksista, jotta hakija voisi arvioida ilmoituksen tekemisen tarpeellisuutta. Tieto tallennettaisiin opiskelijavalintarekisteriin Kyllä/Ei-muodossa, ja koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu pyytäisi hakijalta tarvittaessa tarkempaa selvitystä. Tiedon voidaan katsoa sisältävän erityisiin henkilötietoryhmiin sisältyviä tietoja. Tietojen käsittelyn peruste olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta sekä 9 artiklan 2 kohdan a ja g alakohdat.

Säännökseen ehdotetaan uutta 4 momenttia, jonka perusteella opiskelijavalintarekisteriin voitaisiin tallentaa tieto hakijaa koskevasta aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksestä. Tällainen tieto perustuisi tyypillisesti hakijan omaan ilmoitukseen, mutta se olisi mahdollista tallentaa myös toiselta koulutuksen järjestäjältä tai korkeakoululta saatuna. Lisäksi ehdotetaan, että tieto vireillä olevasta ammattikorkeakoululain 33 §:ssä ja yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä voitaisiin tallentaa korkeakoulujen hakurekisteriin. Tällaisen tiedon käsittelystä siirto-opiskelijaa otettaessa on säädetty vain korkeakoulujen osalta.

Uuden 3 ja 4 momentin myötä vanha 3 momentti siirtyisi 5 momentiksi. 5 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan kuhunkin 17 §:n 2 momentissa mainittuun osarekisteriin voidaan tallentaa tämän pykälän 1—4 momenteissa tarkoitettujen tietojen lisäksi myös muita osarekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämättömiä tietoja, joilla on merkitystä arvioitaessa hakijoiden soveltuvuutta 17 §:stä ilmenevään koulutukseen tai ammattiin taikka valittaessa hakijoita koulutuspoliittisten tai yksilöllisten koulutustarpeiden perusteella. Viittaus 1 ja 2 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi 1—4 momentteihin, ja muut tarpeelliset tiedot muutettaisiin viittaukseksi välttämättömiin tietoihin.

20 §. *Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet.* Pykälän 1 momentin muotoilua muutettaisiin opiskelijavalintarekisterin pitäjän osalta. Terminologian ja yhteisrekisterinpitäjyyden vuoksi uudeksi muotoiluksi ehdotetaan opiskelijavalintarekisterin pitäjän sijaan yhteisrekisterinpitäjää. Pykälän 2 momentti, jossa säädetään, että koulutukseen hakevalle tulee ilmoittaa, mitä häntä koskevia tietoja opiskelijavalintarekisteriin tallennetaan, ehdotetaan kumottavaksi. Tietosuoja-asetuksen 13 artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus saada pääsy häntä koskeviin henkilötietoihin. Oikeus toteutuu siten tietosuoja-asetuksen kautta, eikä asiasta voida eikä siitä ole tarve säätää erityislailla.

21 §. *Tietojen luovuttaminen opiskelijavalintarekisteristä.* Pykälää muutettaisiin siltä osin, kuin siinä viitataan 19 §:ään, jota tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi. Esitetyssä 19 §:ssä voimassa oleva 3 momentti siirtyisi 5 momentiksi, jonka vuoksi viittausta olisi muutettava 21 §:ssä.

Lisäksi muutettaisiin viittaus lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annettuun lakiin viittaukseksi koulumatkatukilakiin, koska lain nimikettä on muutettu.

23 §. *Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitus.* Tietovarannon käyttötarkoitusta esitetään täsmennettäväksi. Nykyisessä laissa käyttötarkoituksesta on säädetty väljästi, kun korkeakoulu voi käyttää tietovarantoa laissa lueteltujen tarkoitusten lisäksi muussa toiminnassaan. Muutetussa säännöksessä viitattaisiin erikseen lueteltujen käyttötarkoitusten lisäksi mahdollisuuteen käyttää tietovarantoa korkeakoulujen muussa lakisääteisessä toiminnassa.

24 §. *Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako.* Ehdotuksessa muutettaisiin korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjää koskevaa sääntelyä. Voimassa olevan 24 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö on tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta. Tietovaranto on siitä alun perin säädettäessä ymmärretty vain kootuksi kopioksi korkeakoulujen omista rekistereistä. Nämä lähtökohdat eivät vastaa henkilötietojen suojaa koskevaa nykyistä yleislainsäädäntöä.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 1 kohdan mukaan yhteisrekisterinpitäjistä on kyse silloin, kun vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta. Rekisterinpitäjien vastuualueet voidaan kuitenkin määritellä myös rekisterinpitäjiin sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Pykälän ensimmäisessä momentissa säädettäisiin, että tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulla on ollut tietoturvaan ja järjestelmän yleiseen toimintaan liittyviä asioita. Koska tietovarantoon tallennettavista tiedoista vastaavat korkeakoulut, näiden vastuulla ovat olleet tietojen sisältö ja virheettömyys. Yhteisrekisterinpitäjyys ja pääosin nykyisen mukainen rekisterinpitäjien vastuunjako olisi tarkoituksenmukaista säilyttää. Korkeakoulut olisivat yhteisrekisterinpitäjiä kukin omien tietojensa osalta ja opetus- ja kulttuuriministeriö koko tietovarannon osalta. Yhteisrekisterinpitäjien vastuista ja velvollisuuksista säädettäisiin tämän jaon mukaisesti.

Henkilötietojen käsittelyn peruste korkeakoulujen valtakunnallisessa tietovarannossa olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta: käsittely olisi tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Lakisääteinen velvoite olisi tässä laissa säädetty tietovarannon ylläpitäminen.

Säännöksen 2 momentissa säädettäisiin siitä, kenen yhteisrekisterinpitäjän vastuulle mitkäkin tietosuoja-asetuksen edellyttämät velvollisuudet kuuluisivat. Korkeakoulut vastaisivat tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen, koska tietojen sisältö, virheettömyys ja ajantasaisuus ovat olleet korkeakoulujen vastuulla. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaisi muista tietosuoja-asetuksessa säädetyistä vastuista ja velvollisuuksista. Käsittelyperusteesta johtuvia ja muita rekisteröidyn oikeuksia on käsitelty tämän esityksen 5 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Yhteisrekisterinpitäjät voisivat sopia henkilötietojen käsittelystä kolmannen osapuolen kanssa toimeksiantotehtävänä siten kuin tietosuoja-asetuksella säädetään. Käytännössä opetus- ja kulttuuriministeriö on valtuuttanut CSC-Tieteen tietotekniikan keskuksen kehittämään ja ylläpitämään korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon nk. VIRTA-opintotietopalvelua.

26 §. *Tietojen luovuttaminen korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta*. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että tietovarannosta voitaisiin luovuttaa opiskelijavalintarekisterin käyttöön ne tietovarantoon tallennetut, 25 §:ssä tarkoitetut tiedot, jotka 19 §:n mukaan voidaan tallentaa opiskelijavalintarekisteriin. 2 momenttia muutettaisiin terminologian osalta siten, että sana *rekisterinpitäjänä* poistettaisiin, koska korkeakoulut olisivat jatkossa yhteisrekisterinpitäjiä. Korkeakoulu päättäisi edelleen muusta tietojen luovuttamisesta tietovarannon kautta ja vastaisi luovutuksen lainmukaisuudesta.

28 §. *Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot.* Pykälän 2 momentin 1 kohtaa muutettaisiin siten, että opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutettaisiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7—9 §:ssä tarkoitettuja tietoja, lukuun ottamatta 9 §:n 2—4 momenteissa tarkoitettuja tietoja. HOKS-tietoja ei luovutettaisi KOSKI-palvelun kautta, vaan erillisestä eHOKS-palvelusta. HOKS-tietojen luovuttamiseen sovellettaisiin tämän lain 2 luvun 10 §:ää.

Pykälän 2 momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että myös kokelaiden koesuoritukset ja niihin liittyvät arvostelumerkinnät olisivat lain 6 luvun mukaisen luovutuspalvelun piirissä. Kokelaat ja heidän huoltajansa tarvitsevat tietoa koesuoritusten arvostelusta sen arvioimiseksi, onko arvostelussa tapahtunut virheitä ja onko perusteita vaatia arvostelun uusimista. Nykyisin mainittuja tietoja tulee pyytää ylioppilastutkintolautakunnalta paikan päällä nähtäväksi tai paperikopiona. Muille kuin kokelaille ja huoltajille ei olisi säädettyä oikeutta tietoihin, koska tiedot ovat salassa pidettäviä.

Pykälän 2 momentin 4 kohtaan esitetään muutosta siten, että luovutettavia tietoja voisivat olla 25 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi muutkin 25 §:ssä tarkoitetut tiedot, siis tiedot, joiden tallentamisesta tietovarantoon korkeakoulu on erikseen sopinut tietovarantoa ylläpitävän opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi avoimen korkeakouluopetuksen opiskeluoikeuksia koskevat tiedot.

Nykyisessä 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetut tiedot koskevat lähes yksinomaan tutkintoa suorittavia opiskelijoita. Avoimessa korkeakouluopetuksessa opiskelee kuitenkin paljon tutkintokoulutukseen siirtymistä tavoittelevia opiskelijoita tai tutkinto-opiskelijoita, jotka suorittavat opintoja toisen korkeakoulun avoimessa korkeakouluopetuksessa. Tutkinnon tuottamaa osaamista voi myös päivittää ja laajentaa suorittamalla myöhemmin erillisiä opintoja. On tarkoituksenmukaista, että myös tällaisia opintoja ja opiskeluoikeuksia koskevat tiedot olisivat luovutuspalvelun kautta opiskelijan itsensä tai hänen suostumuksellaan muun tahon käytettävissä. Näin opiskelijan itsensä tai esimerkiksi häntä ohjaavan tahon olisi yksinkertaisempi saada kokonaiskuva opiskelijan opinnoista ja osaamisesta sen sijaan, että tietoja pitäisi koota useasta eri lähteestä. Näitä tietoja voisi luovutuspalvelun avulla luovuttaa myös sellaisille viranomaisille tai muille tahoille, joilla on lainmukainen peruste tietojen käsittelyyn. Ehdotettu muutos ei loisi viranomaiselle tai muulle tietoja vastaanottavalle taholle uutta tiedonsaantioikeutta tai perustetta henkilötietojen käsittelyyn, vaan säätelisi ainoastaan tietojen luovuttamisen tapaa. Tiedot olisi siis joka tapauksessa mahdollista luovuttaa vastaanottajille, ehdotetulla muutoksella vain täsmennettäisiin, että tiedot luovutettaisiin nimenomaan luovutuspalvelun avulla ja että tiedot sisältyisivät luovutuspalvelun tehtävään samoin kuin muut lainkohdassa mainitut tiedot.

29 §. *Tietojen luovuttaminen palvelun avulla.* Säännöksen 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Koulutusrahaston nimi muutettaisiin Työllisyysrahastoksi. Koulutusrahasto yhdistyy työttömyysvakuutusrahaston kanssa 1.1.2019 ja sen nimi muuttuu Työllisyysrahas-

toksi. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (533/2018), jolla muutos toteutettiin, vahvistettiin 27 päivänä kesäkuuta 2018.

Säännöksen 5 momentti muutettaisiin siten, että suostumusta koskeva muotoilu vastaisi tietosuoja-asetuksessa suostumuksesta säädettyä. Säännöksestä poistettaisiin sana *yksilöity,* koska suostumuksen on oltava yksilöity jo tietosuoja-asetuksen perusteella.

1.2 Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamiseksi

109 §. *Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa.* Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 6—8 momenteiksi lisättäisiin tiedonsaantisäännös. Tiedon saantiin oikeutetut tahot saisivat tiedot sähköisesti niin kutsutun eHOKS-palvelun kautta. eHOKS-palveluun valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain perusteella kirjattavat tiedot ovat suppeammat kuin varsinaiset henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävät tiedot, joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus saada tieto opiskelijansa henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista eHOKS-palvelun kautta sähköisesti. Tämä olisi tarpeellista esimerkiksi silloin, kun opiskelija siirtyy opiskelemaan toiseen koulutusorganisaatioon. Koulutuksen järjestäjä tarvitsee tietoja, jotta se voi toteuttaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä säädetyn velvollisuutensa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Tiedonsaanti suoraan eHOKS-palvelusta nopeuttaisi HOKSin laadintaa ja opintojen alkamista tai jatkumista, kun koulutuksen järjestäjän ei tarvitsisi selvittää kaikkia seikkoja alusta alkaen uudelleen opiskelijan kanssa. eHOKS-tietosisältöön ei sisältyisi arkaluonteisia eikä salassa pidettäviä tietoja.

Käytännössä koulutuksen järjestäjän oikeus kattaisi siis kaikki palvelussa olevat eHOKSit. Tietosisältö voisi liittyä opintoihin, jotka ovat keskeytyneet aiemmin, ja opintoihin, jotka ovat kesken toisella koulutuksen järjestäjällä. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain mukaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat tiedot poistettaisiin tietovarannosta, kun on kulunut viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta. Opintojen päättymisellä tarkoitetaan myös esimerkiksi opiskelijan eronneeksi katsomista, opiskeluoikeuden peruuttamista sekä opiskeluoikeuden pidättämistä.

Koulutuksen järjestäjällä ei ole voimassa olevan lain nojalla oikeutta opiskelijan HOKSiin, joka on laadittu muun koulutuksen järjestäjän kanssa. Koulutuksen järjestäjän tiedonsaantioikeus olisi siten uusi ja rajoittuisi vain sähköisesti saatavilla olevaan tietosisältöön. Koulutuksen järjestäjällä ei siten olisi oikeutta muuhun, laajempaan HOKS-tietoon.

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävällä koulutuksella tarkoitetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 luvussa säädettyjä oppisopimuskoulusta ja koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta. Molemmissa tapauksissa koulutuksen järjestäjä on velvollinen huolehtimaan lain 70 ja 71 §:ssä tarkoitetuista sopimuksista sekä muista laissa säädetyistä oppisopimuksen ja koulutussopimuksen tekemisen edellytyksistä. Työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa käytännön työtehtävät ovat sellaisia, että opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiset osaamistavoitteet voidaan niitä tekemällä saavuttaa. Samoin koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskelijalla on oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Oppisopimukseen ja koulutussopimukseen tulee ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 70 ja 71 §:n mukaan liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämis-

suunnitelma siltä osin kuin se koskee oppisopimuskoulutusta tai koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 45 §:n mukaan työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla.

Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi, että opiskelijan vastuullisella työpaikkaohjaajalla olisi oikeus saada sähköisesti tiedot opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta siltä osin, kuin tiedot koskevat sellaista oppisopimuskoulutusta tai koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta, johon tämä on nimetty vastuulliseksi työpaikkaohjaajaksi. Vastuullisella työpaikkaohjaajalla tarkoitettaisiin myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 72 §:ssä tarkoitettua yrittäjän työpaikkaohjaajaa. Vastuullisella työpaikkaohjaajalla ei olisi siten oikeutta tietoihin, jotka liittyvät aiempiin koulutus- tai oppisopimuksiin.

Opiskelijalla voi olla myös useampi vastuullinen työpaikkaohjaaja, esimerkiksi jos samalla työpaikkaohjaajalla ei ole riittävää osaamista liittyen kaikkiin tutkinnon osiin, joita opiskelija on suorittamassa. Tällöin oikeus eHOKS-tietoon voisi olla useammalla työpaikkaohjaajalla. Jos opiskelijalla on useampi vastuullinen työpaikkaohjaaja, koskisi työpaikkaohjaajan tiedonsaantioikeus vain tietoa, joka liittyy siihen tutkinnon tai koulutuksen osaan taikka niitä pienempään kokonaisuuteen, jossa työpaikkaohjaaja on vastuullinen.

Osaamisen osoittamisella käytännön työtehtäviä tekemällä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa tarkoitetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:ssä tarkoitettua näyttöä. Näytössä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen. Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Näyttöympäristön tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen.

Työelämän edustajalla, joka toimii osaamisen arvioijana ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:ssä tarkoitetussa osaamisen arvioinnissa, olisi oikeus saada sähköisesti tiedot opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta siltä osin, kuin tiedot koskevat kyseistä osaamisen osoittamista näytössä.

Tiedot, joita työelämän edustajalla olisi oikeus saada, olisivat erilaiset riippuen siitä, missä asemassa tämä olisi suhteessa opiskelijaan. Vastuullisen työpaikkaohjaajan tiedonsaantitarve olisi laajempi kuin työelämän edustajan, joka on mukana arvioimassa opiskelijan näyttöä. Molemmissa tapauksissa tiedon saaminen kohdistuisi ainoastaan siihen tutkinnon tai koulutuksen osaan taikka niihin tutkinnon tai koulutuksen osiin, joiden osalta opiskelija on hankkimassa tai osoittamassa osaamista. Työelämällä ei olisi oikeutta saada sellaista opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittyä tietoa, joka ei liity työpaikalla järjestettävään koulutukseen tai osaamisen osoittamiseen työpaikalla.

Kuten edellä on todettu, työelämän edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Ottaen huomioon tämän sekä edellä mainitut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 70 ja 71 §:t, ehdotus uusiksi 109 §:n 7 ja 8 momenteiksi ei synnyttäisi työpaikalle uutta oikeutta uuteen tietoon, vaan ainoastaan täsmentäisi, mitä tietoja työpaikalla on oikeus saada eHOKS-palvelun kautta. Työelämän edustajalla voisi tapauskohtaisesti olla oikeus laajempaankin tietosisältöön, mutta tietoa ei toimitettaisi sähköisesti eHOKS-palvelun kautta, vaan muilla tavoin.

Oppisopimuksen ja koulutussopimuksen osalta vastuulliset työpaikkaohjaajat näkisivät sähköisen palvelun kautta eHOKS-tiedoista suoritettavan tutkinnon, tiedon mahdollisesta ammattitaitovaatimuksesta tai osaamistavoitteesta poikkeamisesta sikäli, kun se koskee työpaikalla opiskeltavaa tutkinnon osaa, tiedon siitä, tarvitseeko opiskelija työpaikalla ohjausta tai tukea, opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot, mikäli ne liittyvät osaamisen hankkimiseen työpaikalla, näyttöjen tiedot, jos näytöt suoritetaan oppisopimus- tai koulutussopimustyöpaikalla, sekä tiedon siitä, tarvitseeko opiskelija työpaikalla erityisen tuen toimenpiteitä. Lisäksi työpaikkaohjaaja näkisi tiedoista koulutuksen järjestäjän opettajayhteyshenkilön tiedot, opiskelijalle keskeiset työpaikalla tehtävät työtehtävät osaamisen hankkimiseksi sekä osaamisen hankkimisen ajoittumiset.

Osa tiedoista olisi sellaisia, että koulutuksen järjestäjän tulisi arvioida, tarvitseeko työpaikkaohjaaja tietoja juuri kyseisessä tilanteessa. Ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisen osalta olisi arvioitava, liittyykö asia oppisopimuksella tai koulutussopimuksella hankittavan osaamisen alaan. Poikkeaminen voisi liittyä tutkinnon osaan, johon liittyvää osaamista ei hankittaisi työpaikalla, jolloin työpaikkaohjaaja ei tarvitsisi tietoa. Sama arviointi liittyy ohjauksen, tuen ja erityisen tuen tarpeeseen sekä opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin, koska tarve ja opinnot eivät välttämättä ilmenisi ja liittyisi juuri niihin osaamistavoitteisiin, jotka liittyisivät työpaikalla suoritettavaan osaamisen hankkimiseen. Samoin koulutuksen järjestäjän arvioitavaksi jäisi, siirretäänkö työpaikkaohjaajalle tieto näytöistä. Tieto näytöstä voisi olla olennainen esimerkiksi silloin, jos näyttö suoritetaan koulutussopimus- tai oppisopimustyöpaikalla.

Osaamisen osoittamiseen työpaikalla liittyisi tieto suoritettavasta tutkinnosta, valmentavasta koulutuksesta taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetusta muusta ammatillisesta koulutuksesta. Samoin osaamisen osoittamiseen liittyisi tieto ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetuista osaamisen arvioijista sekä muut tiedot näytöstä, siltä osin, kun kyse on näytöstä, joka suoritetaan sillä työpaikalla, jolle tietoja ollaan antamassa. Muiden näyttöjen tietoja ei pääsääntöisesti annettaisi. Samoin osaamisen osoittamiseen liittyisi tieto ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta taikka osaamisen arvioinnin mukauttamisesta tai yksilöllisestä osaamisen arvioinnista, siltä osin kuin se liittyisi kulloinkin kyseessä olevaan osaamisen osoittamiseen työpaikalla.

Lisäksi työelämän edustajalle, joka toimisi näytön arvioijana, olisi välttämätöntä saada tieto opiskelijan ohjauksen tai tuen tarpeesta näytössä sekä siitä, tarvitseeko opiskelija näytössä erityisen tuen toimenpiteitä. Kaikkiin näyttöön liittyvien tietojen osalta koulutuksen järjestäjä arvioisi, mitkä tiedot ovat tarpeellisia missäkin näytössä, ja tämän päätöksen perusteella tieto siirtyisi osaamisen arvioijalle.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2019. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 8 § tulisi kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä elokuuta 2019. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun muun ammatillisen koulutuksen tiedot, jotka kohdentuvat 1 tammikuuta 2019 ja 30 huhtikuuta 2019 väliselle ajalle tallennettaisiin takautuvasti tietovarantoon viimeistään 1 heinäkuuta 2019, jotta niitä voidaan käyttää rahoituksen laskennassa.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain (731/1999) 10 § turvaa yksityiselämän suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivalio-

kunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän harkintaa sitovia henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan ovat olleet ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelyn kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla (ks. esim. PeVL 14/2002 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2/I, PeVL 11/2016 vp, s. 8 ja PeVL 13/2016 vp, s.3—4). Perustuslakivaliokunta on todennut lailla säätämisen vaatimuksen ulottuvan myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunta on lisäksi pitänyt liian erittelemättömiä ja laaja-alaisia tiedonsaantioikeuksia koskevia säännöksiä perustuslain 10 §:n 1 momentin vastaisina (esim. PeVL 7/2000 vp, PeVL 14/2002 vp, PeVL 15/2002 vp ja PeVL 74/2002 vp).

Perustuslakivaliokunnan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä antaman lausunnon (PeVL 31/2017) mukaan on syytä kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (ks. PeVL 42/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatut lausunnot). Valiokunta on tämän vuoksi aikaisemmin arvioinut esimerkiksi arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4—5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3). Henkilötietojen käsittelyä koskeva uusi yleislainsäädäntö sekä perustuslakivaliokunnan uusin lausuntokäytäntö kuitenkin muuttaa osittain henkilötietojen suojan perustuslainmukaisuuden arviointia.

Henkilötietolain 11 §:ssä säädetään arkaluonteisten tietojen käsittelykiellosta. Henkilötietolaki tultaneen kumoamaan kansallisen tietosuojalain tullessa voimaan. Yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain nojalla tultaneen turvaamaan henkilötietojen käsittely, eikä siten ole tarvetta kattavalle erityislainsäädännölle. Henkilötietolain 11 §:n lisäksi arkaluonteisten tietojen ryhmää laajentaa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö, eikä mainittu säännös ole siten valtiosäännöllisesti kattava arkaluonteisten tietojen määritelmän osalta. Vaikka henkilötietolaki kumottaneen, arkaluonteiset tiedot säilyy edelleen käsitteenä ja perustuslakivaliokunnan aiempi tulkintakäytäntö pysyy voimassa siltä osin. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 15/2018 katsonut, että vaikka EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9 artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvyyden vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp, s. 9), on edelleen perusteltua kuvata valtiosääntöisesti tiettyjä henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi.

Henkilötietolain mukaan arkaluonteisina tietoina pidetään henkilötietoja, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rotua tai etnistä alkuperää, henkilön yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista vakaumusta tai ammattiliittoon kuulumista, rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta, henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia, henkilön seksuaalista suuntautumista tai käyttäytymistä taikka henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon

palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia. Julkisuulain 24 §:ssä säädetään salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista.

Tähän esitykseen sisältyvään ammatillisen koulutuksen tietovarannon sisällön laajentamista koskevaan esitykseen, josta säädettäisiin lain 9 §:ssä, ei sisälly arkaluonteisia henkilötietoja eikä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa salassa pidettäväksi säädettyjä tietoja. Opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjataan muun muassa tieto siitä, millaista ohjausta tai tukea opiskelija tarvitsee. Suunnitelmaan kirjataan myös tieto opiskelijalle mahdollisesti tarjottavan erityisen tuen sisällöstä. Näitä tietoja käsiteltäisiin esimerkiksi koulutuksen järjestäjän omassa opintohallintojärjestelmässä.

Nyt ehdotettuun tietovarantoon ei ehdotetun lain 9 §:n mukaan kuitenkaan tallennettaisi sisällöllistä tietoa opiskelijan mahdollisesti tarvitsemasta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitetusta ohjauksesta tai tuesta. Tämän osalta tietovarantoon tallennettaisiin vain tieto siitä, onko opiskelijalla tarve ohjaukseen tai tukeen. Tieto ilmoitettaisiin tasolla Kyllä/Ei. Samoin HOKSiin sisältyvä tieto opiskelijalle mahdollisesti tarjottavasta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen sisällöstä pelkistettäisiin tiedoksi siitä, onko opiskelijalla oikeus erityiseen tukeen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella esimerkiksi opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet. Oikeudesta tukeen tai ohjaukseen ei säädetä tarkemmin.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä.

Arvioitaessa tallennettavaa tietosisältöä tietoja ei olisi pidettävä arkaluonteisina, koska Kyllä/Ei-tietoa ei voi pitää henkilötietolain tarkoittamalla tavalla tietona, joka kuvaisi henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia. Arvioitaessa sitä, sovelletaanko tietoon julkisuuslain 24 §:ää salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista, arvioitavaksi tulee lähinnä kohta 25, jossa säädetään siitä, että salassa pidettäviä ovat tiedot henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta. Koska ohjauksen, tuen tai erityisen tuen tarve voi kuitenkin johtua ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla erilaisista syistä, mukaan lukien muu syy, ei Kyllä/Ei-tiedosta voida johtaa tietoa opiskelijan terveydentilasta.

Opiskelijavalintarekisteriin tallennettavia tietoja tarkennettaisiin. Voimassa olevan lain 19 §:ssä säädetään opiskelijavalintarekisterin tietosisällöstä. Lain 19 §:n mukaan opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa hakijan ilmoituksen mukaisina ammatinvalintaan vaikuttavat terveystiedot. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja ne tallennetaan vain silloin, kun ne ovat tarpeellisia opiskelijoiden valinnassa. Käytännössä rekisteriin on tallennettu hakijan ilmoituksen mukaisena tieto siitä, onko hakijan terveydentilassa mahdollisesti sellaisia seikkoja, jotka olisivat omiaan johtamaan siihen, että hakija ei olisi kykeneväinen opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, ottaen huomioon opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset ja sen, ettei estettä voida kohtuullisin toimin poistaa.

Esteettömyydestä, opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä tiedonsaannista on säädetty yliopistolain (558/2009) 37 a—b §:ssä, ammattikorkeakoululain (932/2014) 26 ja 27 §:ssä sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 40 ja 41 §:ssä. Säännösten mukaan hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, jos opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Hakijan tulee pyynnöstä antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot sekä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista koulutuksen järjestäjältä ja korkeakoululta. Edellä mainittuja säännöksiä noudatetaan vain yliopistolain 43 a §:ssä, ammattikorkeakoululain 33 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä tarkoitettuihin koulutuksiin, joissa opiskeluoikeus on mahdollista turvallisuusnäkökohtien takia peruuttaa.

Säännöstä tarkennettaisiin siten, että muotoilu vastaisi jo nyt käytössä olevaa käytäntöä. Tieto tallennetaan opiskelijavalintarekisteriin Kyllä/Ei-muodossa, ja koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu pyytää hakijalta tarvittaessa tarkempaa selvitystä asiasta. Valintaperusteisiin sisältyy tieto kyseisen hakukohteen terveydentilavaatimuksista, jotta hakija voi arvioida ilmoituksen tekemisen tarpeellisuutta. Mainittua Kyllä/Ei-tietoa voidaan pitää tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuna erityisenä henkilötietona. Käsittelyn perusteena olisivat tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan a ja g ala-kohdat.

Säännökseen ehdotetaan lisäksi tarkennusta siitä, että opiskelijavalintarekisteriin voitaisiin tallentaa hakijan ilmoituksen mukaisena lisäksi hakijan terveydentilaa tai toimintakykyä koskeva tieto, joka tulisi huomioida valinnan järjestämisessä. Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammainen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa saada koulutusta. Käytännössä ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut ovat järjestäneet opiskelijavalinnassa kohtuullisia mukautuksia sekä vamman, sairauden että toimintakyvyn häiriön perusteella. Hakijalle on esimerkiksi voitu järjestää pidempi aika valintakokeen tekemiseen tai hänen on sallittu käyttää tietokonetta tai muita apuvälineitä. Jotta järjestelyt olisi mahdollista toteuttaa, koulutuksen järjestäjän on voitava saada tieto niiden tarpeesta. Hakijaa voitaisiin opiskelijavalinnassa pyytää ilmoittamaan, tarvitseeko hän valinnassa terveydentilansa perusteella erityisjärjestelyjä. Käsittelyn perusteena olisivat siten tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan a ja g alakohdat. Tieto saattaisi, riippuen hakijan ilmoituksesta, olla myös arkaluonteinen ja salassa pidettävä. Ehdotettu tiedon tallentaminen olisi välttämätöntä, jotta koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu voisi tehdä yhdenvertaisuuslain edellyttämät mukautukset opiskelijavalinnassa. Tieto rajautuisi siihen, mikä on olennaista valinnan järjestämisessä. Tietojen tallentamista on siten pidettävä hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena, ottaen huomioon mihin tietojen tallentamisella pyritään sekä sen, että tiedot tallennetaan hakijan oman ilmoituksen mukaisina.

Lisäksi opiskelijavalintarekisteriin on voimassa olevan lain mukaan tallennettu tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja ne tallennetaan vain silloin, kun ne ovat tarpeellisia opiskelijoiden valinnassa. Näitä koskevia säännöksiä ei ehdoteta muutettaviksi. Eräissä koulutuksissa ja tutkinnoissa harrastuneisuus voi olla edellytys opinnoille ja esimerkiksi ammatillisen koulutuksen yhteishaussa saa valintapisteitä työkokemuksesta. Nämä eivät ole arkaluonteisia tietoja, mutta harrastustiedot ovat salassa pidettäviä julkisuuslain nojalla.

Tietovarantoja ja rekistereitä koskevissa luvuissa ehdotetaan muutoksia eräisiin rekisterinpitäjyyttä koskeviin säännöksiin. Laissa on ehdotettu tarkasti määriteltäväksi toimijoiden vastuut, toimivalta ja velvoitteet kun kyseessä on yhteisrekisterinpitäjyys. Voimassa olevassa laissa on tarkasti säädetty tallennettavista tiedoista. Laissa säädetään myös henkilötietojen luovuttamisesta opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta (ns. KOSKI-palvelu), jota ylläpitää Opetushallitus. Tietoja on mahdollista luovuttaa luovutuspalvelun lisäksi suoraan laissa säädetyistä rekistereistä. Luovutuspalvelun ja rekisterien kautta tapahtuva tiedon luovutus tapahtuu aina valvotusti lakisääteisen perusteen nojalla, vaikka laissa ei ole yksilöity kaikkia viranomaistahoja, joille tietoja luovutetaan. Tietojen säilytysaika rekistereissä ja tietovarannoissa on laissa säädetty.

Ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon lisättäväksi ehdotettavat tiedot ovat tietoja, joita ammatillisen koulutuksen järjestäjät tuottavat ja tallentavat rekistereihinsä lakisääteisistä velvoitteistaan huolehtiessaan. Esitetyt lisäykset tallennettavaan tietoon eivät edellytä, että koulutuksen järjestäjät käsittelisivät uusia henkilötietoja. Tietovarantoon tallannettavia henkilötietoja käytetään viranomaisten lakisääteisten tehtävien suorittamiseen, kuten hallinnollisten päätösten tekemiseen. Lisäksi yksilö voi itse hyödyntää tietoja palvelun kautta esimerkiksi hakeutuessaan opiskelemaan tai hakiessaan töitä. Ilman tietovarantoja tiedot hankittaisiin suoraan erikseen koulutuksen järjestäjiltä tai opiskelijoilta. Tietovarantojen tietojen käyttötarkoitus perustuu siten paitsi lakisääteisiin viranomaistarpeisiin, yksilön omiin tarpeisiin.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 1/2018 vp lausunut, että hallituksen esityksissä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa tietosuoja-asetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran alasta (kts. myös PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunta on lisäksi lausunnossaan PeVL 1/2018 vp korostanut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimusta. Käyttötarkoitussidonnaisuutta sekä kansallisen liikkumavaran käyttöä on käsitelty erityisesti hallituksen esityksen jaksossa 1.2 Nykytilan arviointi.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan 15/2018 vp painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Toimenpiteinä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi on pidetty esitetyn tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa esimerkiksi lokijärjestelmää, henkilötietojen salaamista ja tietosuojavastaavan nimittämistä.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa säädetään lokitiedon keräämisestä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelussa (ns. KOSKI-palvelu). Luovutuspalvelun kautta luovutetaan lain 28 §:ssä säädettyjä tietoja, joita kerätään laissa säädettyihin rekistereihin. kerätään Lain 30 §:n mukaan KOSKI-palvelun lokitiedoista muodostuu lokitietorekisteri, jonka rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus. Tältä osin lakia ei ehdoteta muutettavaksi. Lokiin kerätään teknisiä tietoja sekä tietoja tapahtumista ja tapahtumien tekijöistä. Lokia pääsevät lukemaan vain nimetyt virkamiehet.

Opetushallituksessa on myös nimetty tietosuojavastaava. Kaikki Internetissä kulkeva KOSKI-palvelun liikenne on salattu. KOSKI-palvelun käyttöoikeudet rajaavat tietojen näkymistä vain niille joilla on oikeus pyydettyyn tietoon: kansalainen näkee vain omat tietonsa ja viranomaiset näkevät tiedot siltä osin kuin heidän tehtäviensä hoito sitä edellyttää ja heillä on siihen laissa säädetty oikeus. Kansalaisen kirjautuminen palveluun katselemaan omia tietojaan tapah-

tuu vahvalla tunnistautumisella. Lokijärjestelmää ja henkilötietojen salausta on tarkoitus käyttää myös eHOKS-tietojen osalta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 14/2018 vp katsonut lähtökohtaisesti riittävää olevan, että henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa. Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi valiokunnan mukaan jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (kts. myös PeVL 2/2018 vp, s. 5). Tässä laissa säädetään kansallisen liikkumavaran käytöstä. Liikkumavaran käyttäminen on välttämätöntä rekisterien tarkoituksen- ja lainmukaisen toiminnan varmistamiseksi. Kansallisen liikkumavaran käyttö edesauttaa esimerkiksi tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädettyjen henkilötietojen käsittelyä koskevien periaatteiden noudattamista, kun kansallisen liikkumavaran puitteissa periaatteiden sisältö on sisällytetty käytännön toimintaa koskeviin lain säännöksiin. Tämä helpottaa myös rekisterinpitäjien käytännön toimintaa sekä sitä, että taho, josta tietoja on tallennettu, voi yksinkertaisesti varmistaa lainmukaisen tietojen käsittelyn rekisterissä.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan kansallisen liikkumavaran käytön on lisäksi oltava yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Rekisterien käyttäminen itsessään hyödyttää niin yksilöä kuin viranomaista, joka tarvitsee tietoja toiminnassaan. Kansallisen liikkumavaran käyttäminen perustuu ylläkuvatulla tavalla siihen, että kansalliseen liikkumavaraan kuuluvat säännökset tarkentavat ja varmistavat menettelyjä rekisterien käytössä, jotta menettely on asianmukaista ja läpinäkyvää.

Tietojen toissijaisen käytön on täytettävä yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetut edellytykset. Kun tietoja käsitellään muussa kuin ensisijaisessa käyttötarkoituksessa, tietojen käsittelyn on oltava asetuksen 5 artiklan mukaisesti yhteensopivaa alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa. Tietojen jatkokäsittelystä voidaan 6 artiklan 4 kohdan mukaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen asetuksen 23 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Näitä 23 artiklassa säädettyjä tavoitteita ovat muun muassa yleiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet. Laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä on säädetty, että tietovarantoihin tallennettuja tietoja voidaan käyttää lisäksi koulutuksen arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa.

Edellä esitetyillä perusteilla esityksen on katsottava riittävällä tavalla turvaavan perustuslain 10 §:ssä yksityiselämän suojalle asetetut edellytykset. Esitys voitaneen käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotukset

1.

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 1, 3 ja 5 §, 6 §:n 1 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 2 momentti, 13, 18—21, 23 ja 24 §, 26 §:n 1 ja 2 momentti, 28 §:n 2 momentti ja 29 §:n 4 ja 5 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoituksena on:

1) mahdollistaa henkilön opinto- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi;

2) turvata opinto- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa;

3) edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.

3 §

Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri

Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja. Opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjä, varhaiskasvatuksen palveluntuottaja ja korkeakoulu voi käyttää oppijanumeroa myös henkilön yksilöintiin varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa tarkoitettuja tehtäviä toteuttaessaan.

Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.

Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä on Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa tek-

nisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.

5 §

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaavat tallentamiensa tietojen luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän toiminta lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

6 §

Tietojen tallentaminen tietovarantoon

Koulutuksen ja opetuksen järjestäjällä on velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7—9 §:ssä tarkoitetut tiedot.

— —

8 §

Lukiokoulutusta koskevat tiedot

— —

Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon myös tieto lukiolain 36 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden suorittamisesta ja opiskelijan arvioinnista.

9 §

Ammatillista koulutusta koskevat tiedot

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:

1) suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus, mukaan lukien ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus;

2) tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen;

3) suoritetut tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus;
4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitetun perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot.

Lisäksi koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot opiskelijoidensa henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista:
1) henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman hyväksymis- ja päivitysajankohdat;
2) suoritettava tutkinto tai valmentava koulutus taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus, noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet, mahdollinen suoritettava osaamisala sekä suoritettavat tutkinnon tai koulutuksen osat;
3) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on sisällyttänyt osaksi opiskelijan tutkintoa osaamisen tunnustamisen perusteella;
4) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on toimittanut nimeämilleen osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten;
5) muu kuin 2 tai 3 kohtaan sisältyvä opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, joka liittyy suoritettavaan tutkintoon tai valmentavaan koulutukseen;
6) mahdollinen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 66 §:n mukainen ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen;
7) tutkintokoulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve;
8) tieto siitä, onko opiskelijalla tarve ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitettuun ohjaukseen tai tukeen;
9) tieto siitä, onko opiskelijalla oikeus erityiseen tukeen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n perusteella;
10) opiskelijalle tarvittaessa järjestettävät ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot;
11) näyttöjen ajankohdat ja sisällöt, näyttöympäristöt sekä näytön järjestäjä, jos se on joku muu koulutuksen järjestäjä;
12) vastaavat tiedot muusta osaamisen osoittamisesta sekä erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mukainen osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja yksilöllinen osaamisen arviointi;
13) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat; sekä
14) opiskelijalle laadittavaan urasuunnitelmaan sisältyvä päämäärä.

Jos opiskelija osallistuu tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen, tallennetaan 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen tavoitteet, sisällöt, opetus ja muut osaamisen hankkimisen tavat ja ajoittuminen.

Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, tallennetaan lisäksi:
1) opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja;
2) työpaikkaohjaajan ja opettajan tai muun koulutuksen järjestäjän edustajan lisäksi oppisopimuskoulutusta hankkineen koulutuksen järjestäjän edustaja, jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella;
3) keskeiset työtehtävät työpaikalla tutkinnon perusteiden ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisen osaamisen hankkimiseksi;

4) koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen ajoittuminen;
5) oppisopimuskoulutuksessa osaamisen hankkimisen ajoittuminen koulutuksen järjestäjän osoittamissa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen sekä työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen osalta.

10 §

Tietojen luovuttaminen tietovarannosta

Tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa:
1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;
2) Työllisyysrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
3) ammatillisen koulutuksen opiskelijan vastuulliselle työpaikkaohjaajalle tai osaamisen arvioijalle, siltä osin kuin tällä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
4) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

— —

11 §

Tietovarannon tietojen säilytysaika

— —

Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.

13 §

Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä

Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä on ylioppilastutkintolautakunta.

18 §

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat Opetushallitus sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta ja ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta.
Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artik-

lan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä ja 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

19 §

Opiskelijavalintarekisterin tietosisältö

Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa:

1) hakijan nimi, oppijanumero ja henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto, kansalaisuus, sukupuoli, äidinkieli ja tarpeelliset yhteystiedot;

2) hakijan aikaisempaa koulutusta ja suoritettuja tutkintoja koskevat tiedot;

3) koulutukseen hakemista ja valinnan perusteita koskevat tiedot kunkin hakijan osalta;

4) valinnan tulosta, opiskelupaikan vastaanottamista ja oppilaitokseen ilmoittautumista koskevat tiedot; sekä

5) hakijan kielto henkilötietojen käsittelyyn koulutusta koskevaa suoramarkkinointia varten.

Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa 1 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja ne tallennetaan vain silloin, kun ne ovat tarpeellisia opiskelijoiden valinnassa.

Lisäksi opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa hakijan ilmoituksen mukaisena sellainen hakijan terveydentilaa tai toimintakykyä koskeva tieto, joka tulee huomioida valinnan järjestämisessä. Kun hakija on hakenut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä, ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tai yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa hakijan ilmoituksen mukaisena ammatinvalintaan vaikuttava tieto siitä, onko hakijalla terveydellisiä seikkoja, jotka tulee huomioida opiskelijavalinnassa.

Kun hakija on hakenut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tai yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Kun opiskelija on hakenut ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tai yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitettuun koulutukseen siirto-opiskelijana, korkeakoulujen hakurekisteriin voidaan tallentaa tieto vireillä olevasta ammattikorkeakoululain 33 §:ssä ja yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta.

Kuhunkin 17 §:n 2 momentissa mainittuun osarekisteriin voidaan tallentaa 1—4 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi myös muita osarekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämättömiä tietoja, joilla on merkitystä arvioitaessa hakijoiden soveltuvuutta 17 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai ammattiin taikka valittaessa hakijoita koulutuspoliittisten tai yksilöllisten koulutustarpeiden perusteella.

20 §

Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 19 §:n 1 ja 5 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työ- ja elinkeinoviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman korkeakoulun yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

21 §

Tietojen luovuttaminen opiskelijavalintarekisteristä

Opiskelijavalintarekisteristä saa luovuttaa 19 §:n 1 ja 5 momentissa tarkoitettuja tietoja salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin 1 momentissa tarkoitetut tiedot ovat tarpeen ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot ovat välttämättömiä vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi:

1) yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille, perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisiin rekistereihin;

2) asianomaiselle ministeriölle ja Tilastokeskukselle koulutusjärjestelmän seurantaa koskevien selvitysten laatimista varten;

3) Kansaneläkelaitokselle opintotukilaissa (65/1994), koulumatkatukilaissa (48/1997) ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005) säädettyjen tehtävien hoitamista varten sekä Kansaneläkelaitokselle ja työ- ja elinkeinoviranomaiselle työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämistä varten;

4) terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaista opiskeluterveydenhuoltoa järjestävälle kunnalle ja muulle mainitun lain mukaisen opiskeluterveydenhuollon järjestäjälle tämän tehtävän hoitamista varten;

5) nuorisolain (1285/2016) mukaista etsivää nuorisotyötä järjestävälle kunnalle mainitun lain mukaisen tehtävän hoitamista varten;

6) ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 3 §:ssä säädetylle ulkomaalaisrekisterin rekisterinpitäjälle sille ulkomaalaislaissa (301/2004) tai kansalaisuuslaissa (359/2003) säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

Edellä 19 §:n 2—4 momentissa tarkoitetut tiedot saa luovuttaa vain tämän pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainituille vastaanottajille opiskelijoiden valintaa varten.

24 §

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

26 §

Tietojen luovuttaminen korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta

Tietovarannosta luovutetaan opiskelijavalintarekisterin käyttöön ne tietovarantoon tallennetut 25 §:ssä tarkoitetut tiedot, jotka 19 §:n mukaan voidaan tallentaa opiskelijavalintarekisteriin.

Korkeakoulu päättää muusta tietojen luovuttamisesta tietovarannon kautta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta.

— —

28 §

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot

— —

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan:

1) perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7—9 §:ssä tarkoitettuja tietoja, lukuun ottamatta 9 §:n 2—4 momentissa tarkoitettuja tietoja;

2) ylioppilastutkintorekisteriin sisältyviä 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja;

3) opiskelijavalintarekisteriin sisältyviä 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja; sekä

4) korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 25 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

29 §

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

— —

Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Työllisyysrahastolle.

Henkilö, josta on tallennettu tietoja tässä laissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovarantoon, voi palvelussa antaa suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle sekä peruuttaa antamansa suostumuksen. Tietoja luovutetaan opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla henkilön antaman suostumuksen nojalla rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa.

— —

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 8 §:n 2 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä elokuuta 2019.

Tämän lain 9 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun muun ammatillisen koulutuksen tiedot, jotka kohdentuvat 1 päivän tammikuuta 2019 ja 30 päivän huhtikuuta 2019 väliselle ajalle, tallennetaan takautuvasti tietovarantoon viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2019.

———

2.

Laki

ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 109 §:ään uusi 6—8 momentti seuraavasti:

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

— —

Koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijansa henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista. Tiedoilla tarkoitetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 §:n nojalla tietovarantoon tallennettuja henkilökohtaisiin osaamisen kehittämissuunnitelmiin sisältyviä tietoja.

Vastuullisella työpaikkaohjaajalla on oikeus saada rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta siltä osin, kuin tiedot koskevat sellaista oppisopimuskoulutusta tai koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta, johon tämä on nimetty vastuulliseksi työpaikkaohjaajaksi. Jos opiskelijalla on useampi vastuullinen työpaikkaohjaaja, koskee työpaikkaohjaajan tiedonsaantioikeus vain tietoa, joka liittyy siihen tutkinnon tai koulutuksen osaan taikka niitä pienempään kokonaisuuteen, jossa työpaikkaohjaaja on vastuullinen.

Työelämän edustajalla, joka toimii osaamisen arvioijana 53 §:ssä tarkoitetussa osaamisen arvioinnissa, on oikeus saada rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta siltä osin kuin tiedot koskevat kyseistä osaamisen osoittamista näytössä.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen

Liite
Rinnakkaistekstit

1.

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 1, 3 ja 5 §, 6 §:n 1 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 2 momentti, 13, 18—21, 23 ja 24 §, 26 §:n 1 ja 2 momentti, 28 §:n 2 momentti ja 29 §:n 4 ja 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1§
Lain tarkoitus	*Lain tarkoitus*
Lain tarkoituksena on: 1) mahdollistaa henkilön opinto*suoritus*- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi; 2) turvata opinto*suoritus*- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa; 3) edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.	Lain tarkoituksena on: 1) mahdollistaa henkilön opinto- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi; 2) turvata opinto- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa; 3) edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.
3 §	3 §
Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri	*Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri*
Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tarkoitettuja tietoja.	Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa *tai varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja. Opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjä, varhaiskasvatuksen palveluntuottaja ja korkeakoulu voi käyttää oppijanumeroa myös henkilön yksilöintiin varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa tarkoi-*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	tettuja tehtäviä toteuttaessaan.
Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.	Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa *tai varhaiskasvatuslaissa* tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.
Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi tarvittavia tietoja. Oppijanumerorekisteriä pitää Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.	Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi *välttämättömiä* tietoja. *Oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä on* Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.
5 §	5 §
Tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja rekisterinpitäjät	***Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako***
Tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä toimii Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. *Opetushallitus vastaa myös tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä.*	Tietovarannon *yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä Opetushallitus*. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.
Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä ja virheettömyydestä. Rekisterinpitäjän on huolehdittava, että tallennettavat tiedot ovat ajantasaisia.	*Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaavat tallentamiensa tietojen luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (**yleinen tietosuoja-asetus**) 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.*
Jos 2 momentissa tarkoitettu rekisterinpitäjä lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushalli-	Jos *opetuksen tai koulutuksen järjestäjän toiminta* lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Ope-

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
tus.	tushallitus.
6 §	6 §
Tietojen tallentaminen tietovarantoon	*Tietojen tallentaminen tietovarantoon*
Rekisterinpitäjällä on velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7—9 §:ssä tarkoitetut tiedot.	*Koulutuksen ja opetuksen järjestäjällä* on velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7—9 §:ssä tarkoitetut tiedot.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
8 §	8 §
Lukiokoulutusta koskevat tiedot	*Lukiokoulutusta koskevat tiedot*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon myös tieto lukiolain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden suorittamisesta ja opiskelijan arvioinnista.	Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon myös tieto lukiolain *36 §:n 2 momentissa* tarkoitettujen kokeiden suorittamisesta ja opiskelijan arvioinnista.
9 §	9 §
Ammatillista koulutusta koskevat tiedot	*Ammatillista koulutusta koskevat tiedot*
Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan: 1) suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus; 2) tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen; 3) suoritetut tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus; 4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitetun perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot.	Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan: 1) suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus, *mukaan lukien ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus*; 2) tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen; 3) suoritetut tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus; 4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitetun perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot. *Lisäksi koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot opiskelijoidensa henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista:*

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

1) henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman hyväksymis- ja päivitysajankohdat;

2) suoritettava tutkinto tai valmentava koulutus taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus, noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet, mahdollinen suoritettava osaamisala sekä suoritettavat tutkinnon tai koulutuksen osat;

3) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on sisällyttänyt osaksi opiskelijan tutkintoa osaamisen tunnustamisen perusteella;

4) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on toimittanut nimeämilleen osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten;

5) muu kuin 2 tai 3 kohtaan sisältyvä opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, joka liittyy suoritettavaan tutkintoon tai valmentavaan koulutukseen;

6) mahdollinen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 66 §:n mukainen ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen;

7) tutkintokoulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve;

8) tieto siitä, onko opiskelijalla tarve ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitettuun ohjaukseen tai tukeen;

9) tieto siitä, onko opiskelijalla oikeus erityiseen tukeen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n perusteella

10) opiskelijalle tarvittaessa järjestettävät ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot;

11) näyttöjen ajankohdat ja sisällöt, näyttöympäristöt sekä näytön järjestäjä, jos se on joku muu koulutuksen järjestäjä;

12) vastaavat tiedot muusta osaamisen osoittamisesta sekä erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mu-

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	kainen osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja yksilöllinen osaamisen arviointi; *13) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat; sekä* *14) opiskelijalle laadittavaan urasuunnitelmaan sisältyvä tavoite.* *Jos opiskelija osallistuu tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen, tallennetaan 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen tavoitteet, sisällöt, ja muut osaamisen hankkimisen tavat ja ajoittuminen.* *Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena tallennetaan lisäksi:* *1) opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja;* *2) työpaikkaohjaajan ja opettajan tai muun koulutuksen järjestäjän edustajan lisäksi oppisopimuskoulutusta hankkineen koulutuksen järjestäjän edustaja, jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella;* *3) keskeiset työtehtävät työpaikalla tutkinnon perusteiden ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisen osaamisen hankkimiseksi;* *4) koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen ajoittuminen;* *5) oppisopimuskoulutuksessa osaamisen hankkimisen ajoittuminen koulutuksen järjestäjän osoittamissa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen sekä työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen osalta.*
10 §	10 §
Tietojen luovuttaminen tietovarannosta	*Tietojen luovuttaminen tietovarannosta*
Tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa: 1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on	Tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa: 1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;	oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;
2) Koulutusrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;	2) *Työllisyysrahastolle* siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
3) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun yksilöidyn suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.	*3) oppisopimus- tai koulutussopimustyöpaikalle taikka työpaikalle, jossa ammatillisen koulutuksen opiskelija osoittaa osaamistaan, siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;*
	4) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
11 §	11 §
Tietovarannon tietojen säilytysaika	*Tietovarannon tietojen säilytysaika*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.	Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat, *henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat* sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.
13 §	13 §
Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä	*Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä*
Ylioppilastutkintorekisteriä pitää ylioppilastutkintolautakunta.	Ylioppilastutkintorekisterin *rekisterinpitäjä* on ylioppilastutkintolautakunta.
18 §	18 §
Opiskelijavalintarekisterin rekisterinpitäjä	*Opiskelijavalintarekisterin* ***yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako***
Opiskelijavalintarekisteriä pitää Opetushallitus. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta ja ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuk-	*Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat Opetushallitus ja yliopistot ja ammattikorkeakoulut 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta sekä ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen jär-*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
sen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta.	*jestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta.*
Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.	Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta. *Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.*
Rekisterinpitäjien tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.	(3 mom. kumotaan)
19 §	19 §
Opiskelijavalintarekisterin tietosisältö	*Opiskelijavalintarekisterin tietosisältö*
Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa:	Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa:
1) hakijan nimi, oppijanumero ja henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto, kansalaisuus, sukupuoli, äidinkieli ja tarpeelliset yhteystiedot;	1) hakijan nimi, oppijanumero ja henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto, kansalaisuus, sukupuoli, äidinkieli ja tarpeelliset yhteystiedot;
2) hakijan aikaisempaa koulutusta ja suoritettuja tutkintoja koskevat tiedot;	2) hakijan aikaisempaa koulutusta ja suoritettuja tutkintoja koskevat tiedot;
3) koulutukseen hakemista ja valinnan perusteita koskevat tiedot kunkin hakijan osalta;	3) koulutukseen hakemista ja valinnan perusteita koskevat tiedot kunkin hakijan osalta;
4) valinnan tulosta, opiskelupaikan vastaanottamista ja oppilaitokseen ilmoittautumista koskevat tiedot; sekä	4) valinnan tulosta, opiskelupaikan vastaanottamista ja oppilaitokseen ilmoittautumista koskevat tiedot; sekä
5) hakijan suostumus tai kielto nimi- ja osoitetietojen luovuttamiseen koulutusta koskevaa tiedottamista ja markkinointia varten.	5) hakijan kielto henkilötietojen käsittelyyn koulutusta koskevaa suoramarkkinointia varten.
Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa 1 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi *hakijan ilmoituksen mukaisina ammatinvalintaan vaikuttavat terveystiedot sekä* tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja ne tallennetaan vain silloin, kun ne ovat tarpeellisia opiskelijoiden valinnassa.	Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa 1 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja ne tallennetaan vain silloin, kun ne ovat tarpeellisia opiskelijoiden valinnassa.
	Lisäksi opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa hakijan ilmoituksen mukaise-

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	na sellainen hakijan terveydentilaa tai toimintakykyä koskeva tieto, joka tulee huomioida valinnan järjestämisessä. Kun hakija on hakenut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä, ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tai yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa hakijan ilmoituksen mukaisena ammatinvalintaan vaikuttava tieto siitä, onko hakijalla terveydellisiä seikkoja, jotka tulee huomioida opiskelijavalinnassa. *Kun hakija on hakenut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tai yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Kun opiskelija on hakenut ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tai yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitettuun koulutukseen siirto-opiskelijana, korkeakoulujen hakurekisteriin voidaan tallentaa tieto vireillä olevasta ammattikorkeakoululain 33 §:ssä ja yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta.*
Kuhunkin 17 §:n 2 momentissa mainittuun osarekisteriin voidaan tallentaa tämän pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi myös muita osarekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, joilla on merkitystä arvioitaessa hakijoiden soveltuvuutta 17 §:stä ilmenevään koulutukseen tai ammattiin taikka valittaessa hakijoita koulutuspoliittisten tai yksilöllisten koulutustarpeiden perusteella.	Kuhunkin 17 §:n 2 momentissa mainittuun osarekisteriin voidaan tallentaa 1—4 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi myös muita osarekisterin käyttötarkoituksen kannalta *välttämättömiä* tietoja, joilla on merkitystä arvioitaessa hakijoiden soveltuvuutta 17 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai ammattiin taikka valittaessa hakijoita koulutuspoliittisten tai yksilöllisten koulutustarpeiden perusteella.
20 §	20 §
Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet	*Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet*
Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 19 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työ- ja elinkeinoviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden	Opiskelijavalintarekisterin *yhteisrekisterinpitäjällä* on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 19 §:n 1 ja *5* momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työ- ja elinkeinoviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä se-

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
tai useamman korkeakoulun yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten. *Koulutukseen hakevalle tulee ilmoittaa, mitä häntä koskevia tietoja opiskelijavalintarekisteriin tallennetaan.*	kä kahden tai useamman korkeakoulun yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten. (2 mom. kumotaan)
21 §	21 §
Tietojen luovuttaminen opiskelijavalintarekisteristä	*Tietojen luovuttaminen opiskelijavalintarekisteristä*
Opiskelijavalintarekisteristä saa luovuttaa 19 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin 1 momentissa tarkoitetut tiedot ovat tarpeen ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot ovat välttämättömiä vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi:	Opiskelijavalintarekisteristä saa luovuttaa 19 §:n 1 ja *5* momentissa tarkoitettuja tietoja salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin 1 momentissa tarkoitetut tiedot ovat tarpeen ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot ovat välttämättömiä vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi:
1) yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille, perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisiin rekistereihin;	1) yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille, perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisiin rekistereihin;
2) asianomaiselle ministeriölle ja Tilastokeskukselle koulutusjärjestelmän seurantaa koskevien selvitysten laatimista varten;	2) asianomaiselle ministeriölle ja Tilastokeskukselle koulutusjärjestelmän seurantaa koskevien selvitysten laatimista varten;
3) Kansaneläkelaitokselle opintotukilaissa (65/1994), lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997) ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005) säädettyjen tehtävien hoitamista varten sekä Kansaneläkelaitokselle ja työ- ja elinkeinoviranomaiselle työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämistä varten;	3) Kansaneläkelaitokselle opintotukilaissa (65/1994), *koulumatkatukilaissa* (48/1997) ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005) säädettyjen tehtävien hoitamista varten sekä Kansaneläkelaitokselle ja työ- ja elinkeinoviranomaiselle työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämistä varten;
4) terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaista opiskeluterveydenhuoltoa järjestävälle kunnalle ja muulle mainitun lain mukaisen opiskeluterveydenhuollon järjestäjälle tämän tehtävän hoitamista varten;	4) terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaista opiskeluterveydenhuoltoa järjestävälle kunnalle ja muulle mainitun lain mukaisen opiskeluterveydenhuollon järjestäjälle tämän tehtävän hoitamista varten;
5) nuorisolain (1285/2016) mukaista etsivää nuorisotyötä järjestävälle kunnalle mainitun lain mukaisen tehtävän hoitamista varten;	5) nuorisolain (1285/2016) mukaista etsivää nuorisotyötä järjestävälle kunnalle mainitun lain mukaisen tehtävän hoitamista varten;
6) ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 3 §:ssä säädetylle ulkomaalaisrekisterin rekisterinpitäjälle sille ulkomaalaislaissa (301/2004) tai kansalaisuuslaissa (359/2003) säädettyjen tehtävien hoitamista	6) ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 3 §:ssä säädetylle ulkomaalaisrekisterin rekisterinpitäjälle sille ulkomaalaislaissa (301/2004) tai kansalaisuuslaissa (359/2003) säädettyjen tehtävien hoitamista

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
varten. Edellä 19 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot saa luovuttaa vain tämän pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainituille vastaanottajille opiskelijoiden valintaa varten.	varten. Edellä 19 §:n *2—4* momentissa tarkoitetut tiedot saa luovuttaa vain tämän pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainituille vastaanottajille opiskelijoiden valintaa varten.
23 §	23 §
Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitus	*Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitus*
Korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opintosuoritustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten on valtakunnallinen tietovaranto, johon kootaan korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja jonka kautta tämä sisältö tarjotaan tietoturvallisesti teknisellä käyttöyhteydellä opiskelijavalintarekisterin ja korkeakoulujen yhteisten opiskelijavalintapalveluiden käyttöön. Korkeakoulu voi käyttää tietovarantoa myös muussa toiminnassaan ja luovuttaessaan tietoa viranomaisille ja muille korkeakouluille.	Korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opintosuoritustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten on valtakunnallinen tietovaranto, johon kootaan korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja jonka kautta tämä sisältö tarjotaan tietoturvallisesti teknisellä käyttöyhteydellä opiskelijavalintarekisterin ja korkeakoulujen yhteisten opiskelijavalintapalveluiden käyttöön. Korkeakoulu voi käyttää tietovarantoa myös *muussa yliopistolain 2 §:ssä tai ammattikorkeakoululain 4 §:ssä säädettyjen tehtäviensä hoitamisessa* ja luovuttaessaan tietoa viranomaisille ja muille korkeakouluille.
24 §	24 §
Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja rekisterinpitäjät	***Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako***
Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa *tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä* tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Tietovarannon tekninen ylläpitäjä vastaa tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä. Teknisellä ylläpitäjällä ei ole oikeutta määrätä tietovarannossa säilytettävistä tiedoista eikä luovuttaa niitä, ellei tässä laissa toisin säädetä.	*Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut.* Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.
Korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta ja vastaavat järjestelmään tallentamiensa tietojen sisällöstä ja virheettömyydestä.	*Yliopistot ja ammattikorkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa muista yleises-*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	sä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.
26 §	26 §
Tietojen luovuttaminen korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta	*Tietojen luovuttaminen korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta*
Tietovarannosta luovutetaan opiskelijavalintarekisterin käyttöön ne tietovarantoon tallennetut, 25 §:n *1 momentissa* tarkoitetut tiedot, jotka 19 §:n mukaan voidaan tallentaa opiskelijavalintarekisteriin. Korkeakoulu päättää *rekisterinpitäjänä* muusta tietojen luovuttamisesta tietovarannon kautta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta.	Tietovarannosta luovutetaan opiskelijavalintarekisterin käyttöön ne tietovarantoon tallennetut 25 §:ssä tarkoitetut tiedot, jotka 19 §:n mukaan voidaan tallentaa opiskelijavalintarekisteriin. Korkeakoulu päättää muusta tietojen luovuttamisesta tietovarannon kautta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta.
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
28 §	28 §
Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot	*Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot*
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan: 1) perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7—9 §:ssä tarkoitettuja tietoja; 2) ylioppilastutkintorekisteriin sisältyviä 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja *lukuun ottamatta koesuorituksia ja arvosteluumerkintöjä*; 3) opiskelijavalintarekisteriin sisältyviä 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja; sekä 4) korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 25 §:n *1 momentissa* tarkoitettuja tietoja.	Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan: 1) perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7—9 §:ssä tarkoitettuja tietoja, *lukuun ottamatta 9 §:n 2—4 momentissa tarkoitettuja tietoja;* 2) ylioppilastutkintorekisteriin sisältyviä 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja; 3) opiskelijavalintarekisteriin sisältyviä 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja; sekä 4) korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 25 §:ssä tarkoitettuja tietoja.
29 §	29 §
Tietojen luovuttaminen palvelun avulla	*Tietojen luovuttaminen palvelun avulla*
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Koulutusrahastolle. Henkilö, josta on tallennettu tietoja tässä laissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovaran-	Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös *Työllisyysrahastolle.* Henkilö, josta on tallennettu tietoja tässä laissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovaran-

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
toon, voi palvelussa antaa yksilöidyn suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle sekä peruuttaa antamansa suostumuksen. Tietoja luovutetaan opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla henkilön antaman suostumuksen nojalla sähköisessä muodossa.	toon, voi palvelussa antaa suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle sekä peruuttaa antamansa suostumuksen. Tietoja luovutetaan opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla henkilön antaman suostumuksen nojalla *rajapintojen avulla tai muussa* sähköisessä muodossa.
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 8 §:n 2 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä elokuuta 2019.
	Tämän lain 9 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun muun ammatillisen koulutuksen tiedot, jotka kohdentuvat 1 päivän tammikuuta 2019 ja 30 päivän huhtikuuta 2019 väliselle ajalle, tallennetaan takautuvasti tietovarantoon viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2019.

2.

Laki

ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 109 §:ään uusi 6—8 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
109 §	109 §
Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa	*Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
	Koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijansa henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista. Tiedoilla tarkoitetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 §:n nojalla tietovarantoon tallennettuja henkilökohtaisiin osaamisen kehittämissuunnitelmiin sisältyviä tietoja.
	Vastuullisella työpaikkaohjaajalla on oikeus saada rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta siltä osin, kuin tiedot koskevat sellaista oppisopimuskoulutusta tai koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta, johon tämä on nimetty vastuulliseksi työpaikkaohjaajaksi. Jos opiskelijalla on useampi vastuullinen työpaikkaohjaaja, koskee työpaikkaohjaajan tiedonsaantioikeus vain tietoa, joka liittyy siihen tutkinnon tai koulutuksen osaan taikka niitä pienempään kokonaisuuteen, jossa työpaikkaohjaaja on vastuullinen.
	Työelämän edustajalla, joka toimii osaamisen arvioijana 53 §:ssä tarkoitetussa osaamisen arvioinnissa, on oikeus saada rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta siltä osin, kuin tiedot koskevat kyseistä osaamisen osoittamista näytössä.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .